

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

-
- **Merkez:** Ankara Cad. Nakipoğlu İşhanı No: 60 Kat: 5 Oda: 48-49 Eminönü - İstanbul
Tel: 0212 513 35 80 -81 Faks: 0212 513 27 03
- **Şube:** İkitelli Org. San. Böl. Turgut Özal Cad. No: 117 Kat: 2-C Başakşehir-İstanbul
Tel: 0212 671 07 00 (Pbx) Faks: 0212 671 07 17

www.erkamalisveris.com

Kasîde-i Bürde

İlhan Armutçuoğlu

 ERKAM
YAYINLARI

Isbn No : 978-9944-83-163-5

Tashih : Cafer Durmuş

Kapak Tasarım : altınolukgrafik - Halil Ermiş

İç Tasarım : altınolukgrafik - Şaban Muslu

Baskı - Cilt : Erkam Matbaası

0212 671 07 00

İÇİNDEKİLER

Teşekkür	6
Kasîde-i Bürde ve İmâm-ı Bûsirî	7
Aşk-ı Rasûl -sallallahu aleyhi ve sellem-	23
Nefse Muhalefet	30
Medh-i Rasûl -sallallahu aleyhi ve sellem-	39
Velâdet-i Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem-	55
Davet-i Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem-	62
Kur'ân-ı Kerim'in Şânı	71
Mi'râc-ı Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem-	80
Cihâd-ı Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem-	87
Mağfiret ve Şefaât Talebi	99
Efendimiz'e İlticâ	106

TEŞEKKÜR

*H*acmi ve manası pek büyük olan Kasîde-i Bürde'nin aynı vezn ile nazmen tercümesi 19 Şaban 1398 günü bir seyâhat dönüşü Bandırma-Bursa karayolu üzerinde mütevâzi arabamızda pek muhterem hocamız **Ömer Kirazoğlu** tarafından 1400. Hicret yılına bir hazırlık olmak üzere **Dr. Dursun Aksoy** ve **H. Ali Öztaylan**'ın mübarek huzurlarıyla bendelerine verilmiş bir görev idi.

Gerek bu husustaki teşvikleri, gerekse şi'riyet yönü itibariyle eserin bu hâle gelişindeki katkıları sebebiyle kendilerine teşekkürü bir borç bilirim.

İlhan Armutçuoğlu

KASÎDE-İ BÜRDE VE İMÂM-I BÛSİRÎ

Gönülleri envâr-ı muhabbetin sağanakları ile bî-karar ettikten sonra gene lutf edip dilleri, sâhil-i tem-kînîde tutan Cenâb-ı Hakk’a hamd ü senâ ederim.

Mevcûdâtın zikirleri ve nefesleri adedince salât ü selâm Peygamberimiz, Efendimiz Hazret-i Muham-med Mustafa -*sallallahu aleyhi ve sellem*- ve bil-cümle peygamberânın; âlinin, ashâbının, Allah’ın rahmet ve berekâtı yolunca gidenlerin üzerine ol-sun.

Kasîde-i Bürde, gerek mevzûu gerekse edebî kıy-meti itibariyle Kur’an dili ile yazılmış dünya şaheser-lerinin ön saflarında yer alır.

İlhâmât-ı Rabbânî ile kaleme alındığı muhakkak olan bu eserin, ilim ve irfân ehline arz olunduğu günden itibaren pek çok okunduğu, hattta ezber edildiği, pek çok dillere terceme ve şerhlerinin yapıldığı muhakkaktır.

Hicret-i Nebeviyyenin 1400. yılının arefesinde ve 1400. yılı münâsebeti ile taraf-ı fakîranemden neslimiz gençliğine bir armağan olması ümîdi ile hazırlanmış bulunan bu tercemenin, tercemedeki muvafakiyyet bakımından uzun uzadıya bir iddiâsı yoktur. Hele edebî bir eserin nazmen, aynı vezin, mana ve ahenk içinde tercemesi müşkil işlerdendir.

Arûz'un, "müstef'ilün feûlün müstef'ilün feûlün" vezni (Bahr-ı basit) ile hazırlanmış bulunan Kasîde'nin tarz itibariyle ilk beyt'in kendi arasında, müteâkib beytlerin ikinci mısralarının birinci beyt ile kafiye olduğu görülecektir.

Kasîde-i Bürde'nin müellifi, Muhammed bin Saîd bin Hammâd bin Abdullahi'l Bûsirî'dir (k.s.).

608 Hicri (1296) de vefât etmiştir. Vâlikesinin Mısır'ın Bûsir karyesinden olması münâsebetiyle bu ismi almıştır. Büyük bir şâirdir. Fesâhat ve belâğatta eşsizdir.¹

Bir rivâyete göre Mısır'da vezirlik de yapmıştır.

İlk önceleri şiir ve devlet hizmetleriyle uğraştığını Kasîde-i Bürde'nin 140. Beytinde şöyle ifâde eder:

«خَدَّ مَتَّهُ بِمَدِيحِ اسْتَقِيلَ بِهِ»
«ذُنُوبَ عُمْرٍ مَضَى فِي الشَّعْرِ وَالْخِدْمِ»

*Hizmet-i medhin edip afvim talep ederim,
Medh-i ağıârda geçti ömrümün hayli demi..*

Mısır sultanlarının yakınları arasına girdikten sonra güzel şiirleriyle onların medh ü senâsını yapmış, düşmanlarını hıv eden pek çok şiir yazmıştır.

Bir gün evine giderken yolda güzel yüzlü bir pîr-i fânîye rastlar. Yaşlı zât ona:

– Yâ Bûsirî!. Bu gece rüyada Resulullah'ı gördün mü? diye sorar

İmam-ı Busirî:

– Hayır görmedim! diye cevap verir. Bu muhâvereden sonra O pîr-i fânî başka bir şey demeden ayrılır.

Fakat İmâm-ı Bûsirî'nin gönlüne o anda Hazret-i

Peygamberin aşk ve muhabbeti düşer, doğruca evine gider.

O gece rüyâsında Hazret-i Peygamberi görür ve uyanınca içinin neşe ve huzûrla olduğunu fark eder.

Bunun üzerine Peygamber Efendimiz'i -*sallallahu aleyhi ve sellem*- medh eden ve nice Peygamber âşıklarını muhabbet deryâsında yıkayan Mudariyye, Hemziyye gibi bir çok medhiyyeler yazar.

Kasîde-i Bürde'nin 149. Beytinde, bu mevzudaki itirâfı bakınız ne güzeldir:

«وَمُنْذُ الزَّمْتُ أَفْكَارِي مَدَائِحَهُ»

«وَجَدْتُهُ لِحَلاَصِي خَيْرَ مُلْتَرَمٍ»

*Efkârımı medhine hasr ettiğimden beri,
Buldum halâsımın yegâne hâmisi O'nu.*

Daha sonraları vücûdunun yarısı felç olur. Yürüyemez ve hareket edemez duruma düşer. O zaman işte bu Kasîde-i Bürde'yi yazıp bununla Cenab-ı Hak'tan şifâ diler.

Kasîdeyi bitirdiği gece rüyasında Hazret-i Peygamberi -sallallahu aleyhi ve sellem- görür ve kasîdeyi okur.

Tamamı 161 beytten ibâret bulunan kasîdenin 51. beytinin birinci mısraını:

«فَمَبْلَغُ الْعِلْمِ فِيهِ أَنَّهُ بَشَرٌ»

“En son ilmi beşerin hakkında şöyledir ki” diye okuduktan sonra ikinci mısraı hatırlayamayarak takılır, kalır.

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- hazretleri:

– Oku yâ İmâm! buyurur.

İmâm-ı Bûsirî:

– İkinci mısraı hatırlayamadım yâ Rasûlallah! der.

Bunun üzerine mucize içinde olmak üzere Peygamber Efendimiz:

«وَأَنَّهُ خَيْرُ خَلْقِ اللَّهِ كُلِّهِمْ»

“Beşerdir, cümle halkın Odur en hayırlısı!” şek-

linde ikinci mısraı ikmâl buyurarak beyti tamamlarlar.²

Kasîdenin tamâmen okunmasından sonra Rasûlullah -*sallallahu aleyhi ve sellem*- mübarek elleriyle İmâm-ı Bûsirî'nin felçli uzuvlarını mesh eder.

Ne derin bir muhabbetin eseridir ki, İmâm-ı Bûsirî uyandığı zaman hastalığının zâil olduğunu görür ve Allah'a şükreder.

O gecenin sabahında sıhhatine kavuşmuş olarak ve sürûr içinde camiye giderken yolda Şeyh Ebu'r-recâ hazretlerine rastlar. Ebu'r-recâ ona:

– Yâ Bûsirî! Fahr-i Âlem'i -*sallallahu aleyhi ve sellem*- medh ettiğin kasîdeyi getir! der.

İmâm-ı Bûsirî:

– Rasûlullah -*sallallahu aleyhi ve sellem*- Efendi-mizi medh eden kasîdelerim pek çok. Hangisini istiyorsunuz? diye sorar. Bunun üzerine Şeyh Ebu'r-recâ:

أَمِنْ تَذَكُّرٍ جِيرَانٍ بِذِي سَلَمٍ
مَزَجَتْ دَمْعاً جَزِي مِنْ مُقَلَّةٍ بَدَمٍ

“Selem yârânını sen yâdına aldın da mı?

Gözlerden akan yaşa karıştırırsın demi?”

diye başlayan kasîdeyi istiyorum. Çünkü sen onu Peygamber’in *-sallallahu aleyhi ve sellem-* huzurunda okurken işittim ve Peygamber’in *-sallallahu aleyhi ve sellem-* çok memnun olduğunu gördüm der.

Bu kasideyi daha hiç kimsenin duymadığını bilen İmâm-ı Bûsirî hayretler içinde kalır.

Rivâyet olunduğuna göre bu kasîde Hazret-i Peygamber’in *-sallallahu aleyhi ve sellem-* huzurunda okunurken Rasûlullah, rüzgarın tesiri ile ağaç dallarının temâyülü gibi mübârek vücudlarını hareket ettiriyor ve memnûniyetlerini izhâr buyuruyorlarmış.³

Bu kasîdenin ismi üzerinde bazı ihtilaflar vardır:

Bazıları Kasîde-i Bür’e’dir. Çünkü kasîdenin müellifi, bu kasîde ile şifâ bulmuş, sıhhatına kavuşmuştur derler.

Bazıları Kasîde-i Bürde’dir. Çünkü bu kasîde Rasûlullah *-sallallahu aleyhi ve sellem-* Efendimizi medh ettiğinden ona layık bir elbise veya onun bürdeleri mesâbesindedir demişlerdir.

Bazıları da Kasîde-i Bürdiyye demişlerdir. Onlara göre Rasûlullah -*sallallahu aleyhi ve sellem*- Efendimize bu kasîde okunurken mübarek bürdelerini İmâm-ı Bûsirî'ye giydirmişlerdir.

Kasîde-i Büreyde de demişlerdir ki, bu yanlışdır.

Ulemâ arasında Kasîde-i Bürde diye meşhûrdur.⁴

Bu kasîdenin okunması için bazı şartların yerine getirilmesi lazım geldiği söylenir, şöyle ki:

1. Abdestli bulunmak.
2. Kibleye müteveccihen edeple oturarak okumak.
3. Elfâz ve irâbına dikkat ederek okumak.
4. Kalbde arzu edilen tesîri uyandırması için manasını da tefekkür ile okumak.
5. Nazmen okumak. (Zirâ eser mensûr olarak kâleme alınmamıştır.)
6. Zamanla ezberlemek ve ezbere okumak.
7. Ehlinde talim ederek ve mezuniyet alarak okumak.
8. Her beytin arasında,

مولای صلّ وسلّم دائماً ابدا
على حبیبك خير الخلق کلهم

“*Mevlâye salli ve sellim dâimen ebedâ*”

“*Alâ habîbike hayri’l-halkı küllihimi.*”

Salât ü selâmını tekrarlayarak okumak.⁵

Fakat bu şartların en başta geleni, kalb ve beden temizliği, samîmiyet ve ihlâstır.

Rivâyet olunduğuna göre:

İmâm-ı Gaznevî, rüyasında Peygamber Efendimiz -*sallallahu aleyhi ve sellem*- ile müşerref olmak için her gece yatmadan evvel Kasîde-i Bürde’yi okur ve fakat görmeye muvaffak olamazmış.

Bir gün hâlinden şikâyet ile bir şeyh-i kâminden bunun sırrını sormuş.

Şeyh-i kâmil:

– Şartlarına riâyet etmiyor musun acaba?

İmâm-ı Gaznevî:

– Hayır ediyorum efendim!

Şeyh-i kâmil nasıl okuduğunu iyice tetkik buyurduktan sonra:

Her beytin arasında (yukarıda geçtiği şekilde) Salât ü Selâm getirmediğini hatırlatarak en mühim şartlardan birinin o olduğunu haber verir.⁶

Kasîde-i Bürde bazı eserlerde on bölüm üzere tasnîf olunmuştur:

- 1- Baştan itibaren 12 beyt aşk-ı Rasûlullah beyânındadır.
- 2- 28. Beyte kadar nefsin hevâ ve heveslerinin men'i beyânındadır.
- 3- 58. Beyte kadar Rasûlullah'ı -*sallallahu aleyhi ve sellem*- medh u senâ beyânındadır.
- 4- 71. Beyte kadar Peygamberimizin -*sallallahu aleyhi ve sellem*- doğumları ve doğum esnasında cereyân eden fevkalâde hadiseler beyânındadır.
- 5- 87. Beyte kadar davet-i Rasûlullah'ın -*sallallahu aleyhi ve sellem*- yümn ü berekâtı beyânındadır.
- 6- 104. Beyte kadar Kur'ân-ı Azîmü's-Şân'ın şerefi ve medhi beyânındadır.

7. 117. Beyte kadar Mirâc-ı Nebî -*sallallahu aleyhi ve sellem*- beyânındadır.
- 8- 139. Beyte kadar Cihâd-ı Nebî -*sallallahu aleyhi ve sellem*- beyânındadır.
- 9- 151. Beyte kadar Cenâb-ı Hak (celle ve alâ) Hazretlerinden mağfiret ve Peygamber Efendimiz -*sallallahu aleyhi ve sellem*- cânibinden şefâat talebi beyânındadır.
- 10- Sonuna kadar da Rasûl-i Ekrem -*sallallahu aleyhi ve sellem*- Efendimiz hazretlerine ilticâ ve arz-ı hâcât beyânındadır.⁷

Muteber Kasîde-i Bürde şerhlerinde zikr olunmuştur ki:

Her kim Kasîde-i Bürde'yi şartlarına riâyet etmek sûretiyle her Cuma gecesı akşamla yatsı arasında okursa iman ile ölür.⁸

Kasîde-i Bürde'nin bilhassa felçli hastalara şifâ olarak okunduğu meşhurdur.

Usûlü dâiresinde sâlih kişilerce okunduğu takdirde hastaların şifâyâb oldukları tecrübelerle görülmüştür.

Kasîde-i Bürde üzerine bir kısmı Türkçe, çoğu

Arapça olmak üzere müteaddid şerhler yapılmıştır, bunlardan bir kısmı:

- 1- Şerhu Celâlî'd-dîni'l-mahallî El-müteveffâ sene 864 H.
- 2- Şerhu'bni's-sâiğ el-Müteveffâ sene 776 H.
- 3- Şerhu Şehâbi'd-dîni'bni'l-ammâd el-Müteveffâ sene 808 H.
- 4- Şerhu Alâü'd-dîni'l-Bistâmî el-Müteveffâ sene 875 H.
- 5- Şerhu's-Şeyh Hâlidî'l-Ezherî, El-müteveffâ sene 905 H.
- 6- Şerhu Muhammedi'bni Ahmedi'l-Merzûkî el-Müteveffâ sene 881 H.
- 7- Şerhu's-Şeyh Zâde Muhyî'd-din. "Vefâtı bilinmiyor, ancak eserinin bir nüshasında 949 H. tarihi var."
- 8- Şerhu Yûsufî'l-Bistâmî. Ehadü ulemâi'l-karni't-tâsi.
- 9- Şerhu'l-Kastalânî, el-Müteveffâ sene 923 H. "ve Hüve Şârihu'l-Buhârî."

- 10- Şerhu Zekerîyye'l-Ensârî. el-Müteveffâ sene 926 H.
- 11- Şerhu Yûsufî'bni Ebi'l-lutfî'l-Kudüsî el-Müteveffâ ba'de'l-elf lil'hicrah.
- 12- Şerhu'l-Allâme Yaîş Muhammad Efendi. (El yazma bir nüsha Irakî Mektebetü'l Methaf'da 691 sıra no ile kayıtlıdır.)
- 13- Şerhu Molla Ali el-Müteveffâ sene 1014 H.
- 14- Şerhu Muhammedi'l-Mısrî. Ehadü ulemâi'l-karnî'l-hâdî aşer.
- 15- Şerhu Molla Muhammed, Ehadü Ulemâ'il-karnî'l-hâdî aşer.
- 16- Şerhu Muhammedi'bni Mustafa'l-Müdüknî. Ehadü ulemâi'l-karnî's-sâni aşer.
- 17- Şerhu Abdi'l-Hakkî'bni Abdi'l-Fettâh. Ehadü ulemâ'i-l-karnî's-sânî aşer.
- 18- Şerhu Ömerî'l-Harbûdî ehadü ulemâi'l-karnî's-sâlis aşer.
- 19- Şerhu Muhammed Osmânî'l-Mîrgânî. Ehadü ulemâi'l-karnî's-sâlis aşer.

20- Şerhu'l-Bâcûrî. el-Müteveffâ sene 1286 H.

21- Şerhu Haseni'l-Adeviyyi'l-Hamzâvî. el-Müteveffâ sene 1303 H.

Kasîde-i Bürde, Hindce, Farsça, Türkçe, Almanca, Fransızca, İngilizce gibi büyük dillere de terceme edilmiştir.⁹

İmâm-ı Bûsirî hazretleri hastalığının da vermiş olduğu hüznün ve iştîyâk ile âdetâ bir selsebîl gibi boşanıyor. Edebiyâtta Tecrîd-i Bedî' denilen sanat ustalığı içinde kendisini bir başka şahıs addederek gene kendisine hitâben Rasûl-i Müctebâ -*sallallahu aleyhi ve sellem*- Efendimizin aşk ve muhabbetiyle tutuşan sûzişli beyânlarını nesiller ötesine ulaştırıyor.

Hak Celle ve alâ hazretleri İmâm-ı Bûsirî'yi sevdikleriyle berâber civâr-ı Peygamberî'de iskân buyursun. Amin...

Tevfik ve hidâyet yüce Allah'dandır.

Hidâyete erenlere selâm olsun.

İlhan Armutçuoğlu

AŞK-I RASÛL

-sallallahu aleyhi ve sellem-

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

أَمِنْ تَذَكُّرٍ جِرَانٍ بِذِي سَلَمٍ
مَزَجَتْ دَمْعاً جَرِي مِنْ مُقْلَةٍ بِدَمٍ

*E min tezekkûri cirânin bi zî selemin,
Mezecte dem'an cerâ min mukletin bi demi.*

**Selem¹⁰ yârânını sen yâdına aldın da mı;
Gözlerden akan yaşa karıştırırsın demi?**

أَمْ هَبَّتِ الرِّيحُ مِنْ تِلْقَاءِ كَازِمَةٍ
وَ أَوْمَضَ الْبَرْقُ فِي الظُّلُمَاءِ مِنْ إِضْمٍ

*Em hebbeti'r-rîhu min tilkâi kâzimetin
Ve evmeda'l-berku fi'z-zalmâi min idami*

**Bâd-i sabâ mı esti Medîne cânibinden;
Gönlünde berk uran nûr, İzam¹¹ şimşekleri mi?**

فَمَا لِعَيْنَيْكَ إِنْ قُلْتَ اكْفُفَا هَمَّتَا
وَمَا لِقَلْبِكَ إِنْ قُلْتَ اسْتَفِقْ يَهُم

*Femâ liayneyke in kulte'kfüfâ hemetâ
Ve mâ likalbike in kulte's-tefik yehimi*

**Ne oldu gözlerine ağlama dedikçe coşar,
Gönlüne ne oldu desen artar gamı ele mi.**

أَيَحْسَبُ الصَّبُّ أَنَّ الْحُبَّ مُنْكَتِمٌ
مَا بَيْنَ مُنْسَجِمٍ مِنْهُ وَ مُضْطَرِمٍ

*E yahsebu's-sabbu ennel-hubbe münketimun
Mâ beyne münsecimin minhü ve muztarimi*

**Aşık zanneder mi ki muhabbet gizli kalır;
Delildir göz yaşları ve yanan kalp elemi.**

لَوْ لَا الْهَوَى لَمْ تُرْقِ دَمْعًا عَلَى طَلَلٍ
وَلَا أَرَقْتَ لِذِكْرِ الْبَانِ وَالْعَلَمِ

*Levle'l- hevâ lem turık dem'an alâ talelin
Ve lâ erikte li zikri'l-bâni ve'l-alemi*

**Aşk olmasaydı ağlamazdın harâbelerde!
Terk-i hâb etmez idin anıp “Bân”ı¹² “Alem”i¹³**

فَكَيْفَ تُنْكِرُ حُبًّا بَعْدَ مَا شَهِدْتَ
بِهِ عَلَيْكَ عُذُولِ الدَّمْعِ وَ السَّقَمِ

*Fe keyfe tunkiru hubben bâ'de mâ şehidet
Bihî aleyke, udûli'd-dem'ı ve's-sekami*

**Nasıl inkâr edersin esîr-i aşk olduğun?
Şâhid iken göz yaşın ve cisminin sekamı.¹⁴**

وَ أَثْبَتَ الْوَجْدُ حَطَّيْ عَبْرَةٍ وَ ضَنْيَ
مِثْلَ الْبَهَارِ عَلَى خَدَّيْكَ وَ الْعَنَمِ

*Ve esbete'l-vecdü hattay abretin ve danâ.
Misle'l-behârı alâ haddeyke ve'l-anemi.*

**Çekti yanaklarına aşk kırmızı sarı hat;
Bunlar sarı kırmızı güldür, bahardır demi.**

نَعَمْ سَرَى طَيْفٌ مِّنْ أَهْوَى فَارَّقَنِى
وَ الْحُبُّ يَعْتَرِضُ الذَّاتِ بِالْأَلَمِ

*Neam serâ tayfü men ehvâ fe-errekani
Ve'l-hubbu ya'terizu'l-lezzâti bi'l-elemi*
**Sevdiğimin hayâli gece uyardı beni,
Lezzetleri men eder Onun aşk u elemi.**

يَا لَائِمَى فِى الْهَوَى الْعُذْرِىِّ مَعْدِرَةً
مِّنِّى إِلَيْكَ وَلَوْ أَنْصَفْتَ لَمْ تَلَمْ

*Yâ lâimî fî'l-hevâ'l-uzriyyi mâ'zireten
Minnî ileyke ve lev ensafte lem telümi*
**Ey kınayan aşkımı bilsen kınamaz idin,
İnsafla karşılardın hem Uzre misâlimi.¹⁵**

عَدَّتْكَ حَالِي لَا سِرِّي بِمُسْتَتِرٍ
عَنِ الْوُشَاةِ وَلَا دَائِي بِمُنْحَسِمٍ

Adetke hâliye lâ sırrî bi müstetirin.

Ani'l-vüşâti ve lâ dâi bi münhasimi.

İşte hâlimi bildin gizli sırrım kalmadı!

Kınayanlar da bilir dermânı yok derdimi.

مَحْضَتْنِي النَّصْحَ لَا كُنْ لَسْتُ أَسْمَعُهُ
إِنَّ الْمُحِبَّ عَنِ الْعُذَالِ فِي صَمَمٍ

Mehadteni'n-nusha lâkin lestü esmeuhû.

İnne'l-muhibbe ani'l uzzâli fî samemi.

Candan öğüt verirsin lâkin duyamıyorum!

Âşık katında zîra müsâvî medh u zemi.

إِنِّي أَتَّهَمْتُ نَصِيحَ الشَّيْبِ فِي عَذَلِي
وَ الشَّيْبُ أَبْعَدُ فِي نَصْحٍ عَنِ التُّهَمِ

*İnnî ettehemtü nâsîha's-şeybi fî azelî,
Ve's-şeybü eb'adü fî nushin ani't-tühemi.*

**Ak saçların öğüdün hep kötüye haml ettim,
Halbuki töhmetlerden uzak pendî,¹⁶ kelimi.¹⁷**

NEFSE MUHALEFET

فَإِنَّ أَمَّارَتِي بِالسُّوءِ مَا اتَّعَظْتُ
مِنْ جَهْلِهَا بِنَذِيرِ الشَّيْبِ وَالْهَرَمِ

Fe inne emmâretî bi's-sûi metteazat

Min cehlihâ bi nezîri's - şeybi ve'l-heremi.

Nefs-i emmârem aslâ va'zı kabûl etmedi;

Cehlinden görmez mi ki yaşıımı, ak saçımı?

وَلَا أَعَدَّتْ مِنْ الْفِعْلِ الْجَمِيلِ قَرَى
ضَيْفِ الْمَمِّ بِرَأْسِي غَيْرَ مُحْتَشَمِ

*Ve lâ eaddet mine'l - fi'li'l -cemîli kırâ
Dayfi elemme bi re'sî gayre muhteşemi.*

**Güzel ameller ile hiç zıyâfet vermedi,
Kahrından başıma indirdi misâfirimi.**

لَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ أَنِّي مَا أُوقِرُهُ
كَتَمْتُ سِرًّا بَدَأَ لِي مِنْهُ بِالْكَتَمِ

*Lev küntü a'lemü ennî mâ uvakkırühû.
Ketemtü sırran bedâ lî minhü bi'l-ketemi.*

**Eğer bileydim kocalığa hürmet edemem,
Boyardım ak saçımı saklar idim sırrımı.**

مَنْ لِي بِرَدِّ جِمَاحٍ مِنْ غَوَايَتِهَا
كَمَا يُرَدُّ جِمَاحُ الْخَيْلِ بِالْجُمِّ

*Men lî bi reddi cimâhin min gavâyetihâ
Kemâ yüreddü cimâhu'l-hayli bi'l-lücümi*

**Kim kurtarır özümü serkeş nefsin elinden?
Azgın at zabt olur mu, kâfi gelir mi gemi?**

فَلَا تَرُمْ بِالْمَعَاصِي كَسْرَ شَهْوَتِهَا
إِنَّ الطَّعَامَ يُقْوِي شَهْوَةَ النَّهْمِ

*Felâ terüm bi'l-meâsî kesre şehvetihâ
İnne't-taâme yukavû şehvete'n-nehimi*

**İsyân ile umma ki şehvetini kırasın!
Çok yemek artırıyor şehveti fazla demi.**

وَالنَّفْسُ كَالطِّفْلِ إِنْ تَهْمَلُهُ شَبَّ عَلَيَّ
حُبَّ الرِّضَاعِ وَإِنْ تَقْطُمَهُ يَنْفَطِمِ

*Ve'n-nefsü ke't-tıflı in tühmilhü şebbe alâ
Hubbi'r-redâi ve in teftımhü yenfetimi*

**Nefis çocuk gibidir süt verirsen hep emer,
Vaktinde keser isen demez verin mememi.**

فَاصْرِفْ هَوَاهَا وَحَازِرَانَ تُوَلِّيَّهٗ
إِنَّ الْهَوَى مَا تَوَلَّى يُصِمُّ أَوْ يَصِمُّ

*Fasrif hevâhâ ve hâzir en tüvelliyehû
İnne'l-hevâ mâ tevellâ yusım ev yesimi*

**Nefsine dur diyesin, yoksa hükmeder sana!
Hâkim olunca nefis helâk eder âdemi.**

وَرَاعِهَا وَهِيَ فِي الْأَعْمَالِ سَائِمَةٌ
وَإِنْ هِيَ اسْتَحَلَّتِ الْمَرْعَى فَلَا تَسْمُ

Ve râihâ vehye fî'l-a'mâli sâimetün

Ve in hiye's-tahleti'l-mer'â felâ tesümi

**İş mer'âsında otlayan nefsinin iyi gütt,
Lezzet bulursa vaz geç, ucb'e¹⁸ düşürür seni!**

كَمْ حَسَنْتُ لَذَّةً لِلْمَرْءِ قَاتِلَةً
مَنْ حَيْثُ لَمْ يَدْرِ أَنَّ السَّمَّ فِي الدَّسَمِ

Kem hassenet lezzeten li'l-mer'i kâtiletên

Min haysü lem yedri enne's-semme fî'd-desemi

**Nice tezyîn eder nefis öldürücü zehrini,
Altun tasta hoş taâm içre sunarlar sem'i.¹⁹**

وَإِخْشَ الدَّسَائِسَ مِنْ جُوعٍ وَ مِنْ شَبَعٍ
فَرَبِّ مَخْمَصَةٍ شَرٌّ مِنَ التُّخَمِ

Vahşe'd-desâise min cûin ve min şebiin
Fe rubbe mahmasatin şerrun mine't-tuhâmi

Açlık ile tokluğun desîselerinden kork!.

Nice açlık olur tokluktan beterdir şerri.

وَ اسْتَفْرِغِ الدَّمَعَ مِنْ عَيْنٍ قَدْ اِمْتَلَأَتْ
مِنْ الْمَحَارِمِ وَ الزَّمِ حِمِيَةَ النَّدَمِ

Ve'stefrigi'd-dem'a min aynin kadi'm teleet
Mine'l-mehârimi ve'l-zem himyete'n-nedemi

Gözlerden yaşları dök, haramlardan dolduydu!

Yetmez gözlerin yaşı tut perhiz-i nedem'i.²⁰

وَ خَالِفِ النَّفْسَ وَ الشَّيْطَانَ وَ اغْصِبْهُمَا
وَ إِنْ هُمَا مَحْضَاكَ النَّصْحَ فَاتَّهِمِ

*Ve hâlifî'n-nefse ve' ş-şeytâne va'sıhimâ
Ve in hü mâ mehadâke'n-nusha fe't-tehimi*

Nefsin ile şeytana, ikisine isyan et!

Kabûl etme öğüt verseler de, et tühem'i.²¹

وَ لَا تُطِغْ مِنْهُمَا خَضَمًا وَ لَا حَكَمًا
فَإِنَّتَ تَعْرِفُ كَيْدَ الْخَضَمِ وَ الْحَكَمِ

*Velâ tutı' minhümâ hasmen velâ hakemen
Fe ente ta'rifü keyfe'l-hasmi ve'l-hakemi*

Uyma nefse şeytana, hasm olsa hakem olsa,

Bilirsin hîlelerin hasmın ile hakemi.

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِنْ قَوْلٍ بِلاَ عَمَلٍ
لَقَدْ نَسَبْتُ بِهِ نَسْلاً لِيذَى عُقْمٍ

*Estağfirullâhe min kavlin bilâ amelin
Le kad nesebtü bihî neslen lizî ukumi*

**Estağfirullah derim tutmadığım sözümünden,
Nisbet eyleseem nesli kısıra hiç olur mu?**

أَمَرْتُكَ الْخَيْرَ لَكِنْ مَا أَتَمَرْتُ بِهِ
وَ مَا اسْتَقَمْتُ فَمَا قَوْلِي لَكَ اسْتَقِم

*Emertüke'l-hayre lâkin mâ'temertü bihî
Ve me'stekamtü femâ kavli leke's-tekami*

**Hayrı emr ettim sana lakin ben işlemedim,
Doğrul desem ne çıkar doğrultmadan kendimi?**

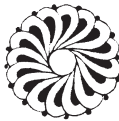

وَلَا تَزَوَّدْتُ قَبْلَ الْمَوْتِ نَافِلَةً
وَلَمْ أُصَلِّ سِوَى فَرَضٍ وَ لَمْ أَصُمْ

Velâ tezevvedtü kable'l-meuti nâfileten
Velem usalli sivâ farzın velem esumi

Azığım yok sefere yani ki âhirete.

Farzdan gayrı ne namaz, ne tutabildim savmı!

MEDH-i RASÛL

-sallallahu aleyhi ve sellem-

ظَلَمْتُ سُنَّةَ مَنْ أَحْيَى الظَّلَامَ إِلَيَّ
أَنْ أَشْتَكْتُ قَدَمَاهُ الضَّرَّ مِنْ وَرَمٍ

*Zalemtü sünnete men ahya'z-zalâme ilâ
Eni'steket kademâhü'd-durra min verami*

**Sünnetini tutmadım, O ise geceleri,
İhyâ ederken şişer şekvâ²² eder kademi.²³**

وَشَدَّ مِنْ سَغَبِ أَحْشَاءِهِ وَطَوَى
تَحْتَ الْحِجَارَةِ كَشْحاً مُتَرَفَ الْآدَمِ

*Ve şedde min seğabin ahşâehû ve tavâ
Tahte'l-hicâreti keşhan mütrafe'l-edemi*

**Açlığa sabr eyleyip böğrüne taş bağladı,
Gece ve gündüzünde böyle geçirdi demi.²⁴**

وَرَاوَدَتْهُ الْجِبَالُ الشُّمُّ مِنْ ذَهَبٍ
عَنْ نَفْسِهِ فَأَرَاهَا أَيَّ مَا شَمَمِ

*Ve râvedethü'l-cibâlû's-şümmü min zehebin
An nefsihî fe erâhâ eyyemâ şememi*

**Altunla dolu dağlar arz olundu zâtına,
Meyletmedi onlara âlî kılıp himemi.²⁵**

وَ أَكَّدَتْ زُهْدَهُ فِيهَا ضَرُورَتُهُ
إِنَّ الضَّرُورَةَ لَا تَعْدُو عَلَى الْعِصْمِ

Ve ekkedet zühdehû fîhâ zarûretühû
İnne'z-zarûrete lâ ta'dû ale'l-isami

Artırdı hem zühdünü fakr u zarûretinde,
Yokluk mağlûb edemez ol Nebiyy-i masûmu!

وَ كَيْفَ تَدْعُوا إِلَى الدُّنْيَا ضَرُورَةً مِّنْ
لَّوْ لَا هُ لَمْ تَخْرُجِ الدُّنْيَا مِنَ الْعَدَمِ

Ve keyfe ted'û ile'd-dünyâ zarûretü men
Levlâhü lem tahruci'd-dünyâ mine'l-ademi

Dünyâ nasıl çağırır fakrından peygamberi,
O olmasaydı dünyâ yırtamazdı ademi.²⁶

مُحَمَّدٌ سَيِّدُ الْكَوْنَيْنِ وَ الثَّقَلَيْنِ
وَ الْفَرِيقَيْنِ مِنْ عُرْبٍ وَ مِنْ عَجَمٍ

*Muhammedün seyyidü'l-kevneyni ve's-sekaleyn
Ve'l-ferikayni min urubin ve min acemi*

**İki cihan seyyidi ins ü cin Muhammedi,
Hak ona bend eyledi cümle Arap Acem'i.²⁷**

نَبِيُّنَا الْأَمْرُ النَّاهِي فَلَا أَحَدٌ
أَبْرَ فِي قَوْلٍ لَا مِنْهُ وَلَا نَعَمَ

*Nebiyüne'l-âmirü'n-nahi felâ ehadün
Eberre fî kavli lâ minhü velâ neami*

**Odur Nebimiz bizim emr eder hayr u şerri,
Doğruluk timsâlidir dese hayır, neam'i.²⁸**

هُوَ الْحَبِيبُ الَّذِي تُرْجَى شَفَاعَتُهُ
لِكُلِّ هَوَلٍ مِنَ الْأَهْوَالِ مُقْتَحِمٍ

Hüve'l-habîbü'l-lezî türcâ şefâatühû
Li külli hevlin mine'l-ehvâli muktehimî
Hakkın Habibi odur şefaati umulur,
Onunla def' ederiz her korkuyu elemi.

دَعَا إِلَى اللَّهِ فَالْمُسْتَمْسِكُونَ بِهِ
مُسْتَمْسِكُونَ بِحَبْلِ غَيْرِ مُنْفَصِمٍ

Deâ ilallahi fe'l-müstemsikûne bihî
Müstemsikûne bi hablin gayrı munfasımı
Allah'a davet eder kim ki temessük eder,
Kopmaz ipi tutmuştur yani Şer-i Mübîn'i.

فَاقَ النَّبِيِّنَ فِي خَلْقٍ وَ فِي خُلُقٍ
وَلَمْ يُدَانُوهُ فِي عِلْمٍ وَلَا كَرَمٍ

*Faka'n-nebiyyîne fî hâlkın ve fî hulukın
Velem yüdânûhü fî ilmin ve lâ kerami*

**Hılkat ü sîretinde üstün her peygambere,
İlm ü keremine tek nebî yaklaştımadı.**

وَ كُلُّهُمْ مِنْ رَسُولٍ لِلَّهِ مُلْتَمِسٌ
غُرْفًا مِنَ الْبَحْرِ أَوْ رَشْفًا مِنَ الدِّيمِ

*Ve küllühüm min Resûlillahi mültemisün
Ğurfen mine'l-bâhri ev raşfen mine'd-diyemi*

**Bil'cümle peygamberân ondan iltimâs diler,
Ummânından bir avuç, bârânından²⁹ yudumu.**

وَ وَاَقْفُونْ لَدَيْهِ عِنْدَ حَدِّهِمْ
مِنْ نُقْطَةِ الْعِلْمِ اَوْ مِنْ شَكْلَةِ الْحِكْمِ

*Ve vâkıfûne ledeyhi inde haddihimi
Min nuktati'l-ilmi ev min şekleti'l-hikemi*

**Hadlerince dururlar onun yüce katında,
Hikmetinde hareke, ilminde nokta gibi.**

فَهُوَ الَّذِي تَمَّ مَعْنَاهُ وَ صُورَتُهُ
ثُمَّ اضْطَفَاهُ حَبِيباً بَارِيءُ النَّسَمِ

*Fehve'l-lezî temme mâ'nâhü ve sûretühü
Sümme's-tafâhü habîben bâriû'n-nesemi*

Erdi kemâlâtâ o, mâ'nâ ve sûretinde.

“Habibimsin” buyurdu Halk Eyleyen Âdem’i.

مُنَزَّةٌ عَنْ شَرِيكِ فِي مَحَاسِنِهِ
فَجَوْهَرُ الْحُسْنِ فِيهِ غَيْرُ مُنْقَسِمٍ

*Münezzehün an şerîkin fî mehâsinihî
Fe cevheru'l-husni fîhi gayru munkasımı*

**Güzelliğinde onun eşi ve benzeri yok
Cevher-i hüsnünde o kabûl etmez bölümü!**

دَعَ مَا ادَّعَتْهُ النَّصَارَى فِي نَبِيِّهِمْ
وَ احْكُمْ بِمَا شِئْتَ مَذْحاً فِيهِ وَ احْكُمِ

*Da'me'd-deathü'n-nâsârâ fî nebiyyihimi
Vâ'hküm bimâ şî'te medhan fîhi va'htekimi*

**İsâ'ya Nasârâ'nın dediklerin deme de,
Velvele ver cihâna gönlünce et medhini!**

فَا نُسَبُّ إِلَيَّ ذَاتِهِ مَا شِئْتَ مِنْ شَرَفٍ
وَ اُنْسَبْ إِلَيَّ قَدْرِهِ مَا شِئْتَ مِنْ عِظَمٍ

*Fensüb ilâ zâtihî mâ şî'te min şerafin
Vensüb ilâ kadrihî mâ şî'te min izami*

**Nisbet eyle zâtına istediğin şerefi,
Nisbet eyle kadrine olanca azameti!**

فَإِنَّ فَضْلَ رَسُولِ اللَّهِ لَيْسَ لَهُ
حَدٌّ فَيُغْرَبُ عَنْهُ نَاطِقٌ بِفَمٍ

*Fe inne fadle Resûlillâhi leyse lehû
Haddün fe yu'ribe anhü nâtıkun bi femi*

**Fazlına Peygamberin hadd ü kenâr yoktur ki,
Hangi dil vasf edecek kim beyân ede onu.**

لَوْ نَاسَبَتْ قَدْرَهُ آيَاتُهُ عِظْمًا

أَخِي اسْمُهُ حِينَ يُدْعَى دَارِسَ الرِّمَمِ

Lev nâsebet kadrehû âyâtühû ızamen

Ahye'smühu hîne yüd'â dârıse'r-rimemi

Tarif'e ger³⁰ zatını yetse mucizeleri,

İsmi ihyâ ederdi çürümüş kemikleri.

لَمْ يَمْتَحِنَّا بِمَا تَعْيِي الْعُقُولُ بِهِ

حِرْصًا عَلَيْنَا فَلَمْ نَزْتَبْ وَ لَمْ نَهْمِ

Lem yemtehinna bimâ ta'ye'l-ukûlü bihî

Hırsan aleynâ felem nerteb velem nehimi

Akılları durduran teklîfi yükledi,

Titrer bize, biz de yırttık şüpheyi, vehimi.

أَعْيَ الْوَرَى فَهَمُ مَعْنَاهُ فَلَيْسَ يُرَى
لِلْقُرْبِ وَ الْبُعْدِ مِنْهُ غَيْرُ مُنْفَحِمٍ

*A'ye'l-verâ fehmi mâ'nâhü fe leyse yürâ
Lil-kurbi ve'l-bu'di minhü gayru munfehımi*

**Acizlerden başka yok yanında, yakınında,
Kühünü anlamakta aciz kodu âlemi.**

كَالشَّمْسِ تَظْهَرُ لِلْعَيْنَيْنِ مِنْ بُعْدٍ
صَغِيرَةً وَ تُكِلُّ الطَّرْفَ مِنْ أَمَمٍ

*Ke's-şemsi tezharu li'l-ayneyni min buudin
Sağîreten ve tüküllû't-tarfe min ememi*

**Gün gibidir uzaktan küçük görünür sana,
Yakından seyrine dal kamaştırır gözünü.**

وَ كَيْفَ يُدْرِكُ فِي الدُّنْيَا حَقِيقَتَهُ
قَوْمٌ نِيَّامٌ تَسْلَوُ عَنْهُ بِالْحُلُمِ

*Ve keyfe yüdrikü fî'd-dünyâ hakîkatehû
Kavmün niyâmün tesellev anhü bi'l-hulumi*
**Dünyâda hakikatın bilmek ne mümkün onun,
Halk'a tesellî verir düşte bile gördü mü.**

فَمَبْلَغُ الْعِلْمِ فِيهِ أَنَّهُ بَشَرٌ
وَ أَنَّهُ خَيْرُ خَلْقِ اللَّهِ كُلِّهِمْ

*Fe mebleğu'l-ilmi fihi ennehû beşerun
Ve ennehû hayru hâlkı'llâhi küllihimi*
**En son ilmi beşerin hakkında şöyledir ki:
Beşerdir, cümle halkın odur en hayırlısı.**

وَكُلُّ آيٍ آتَى الرُّسُلُ الْكِرَامُ بِهَا
فَإِنَّمَا اتَّصَلَتْ مِنْ نُورِهِ بِهِم

*Ve küllü âyin ete'r-rüslü'l-kirâmü bihâ
Fe inneme't-tesalet min nûrihi bihimi*

**Gelen her peygamberin âyâtı, mucizâtı,
Ulaşmıştır onlara hep Nûr-i Muhammedî.**

فَإِنَّهُ شَمْسُ فَضْلِ هُمْ كَوَاكِبُهَا
يُظْهِرْنَ أَنْوَارَهَا لِلنَّاسِ فِي الظُّلَمِ

*Fe innehû şemsü fadlin hum kevâkibühâ
Yüzhirne envârehâ li'n-nâsi fî'z-zulemi*

**Fazilet güneşi o, nebîler yıldızları,
Nûrların ondan alıp kovarlar her zulemi.³¹**

أَكْرَمَ بِخَلْقِ نَبِيِّ زَانَهُ خُلُقُ
بِالْحُسْنِ مُشْتَمِلٍ بِالْبِشْرِ مُتَّسِمٍ

*Ekrim bi hâlkı nebiyyin zânehû hulukun
Bi'l-husni müştemilin bi'l-bişri müttesimi*

**Hak ne güzel yaratmış Nebiyy-i Âlî-Şânı,
Hüs³² ile bezemiştir, nişânı tebessümü.**

كَالزَّهْرِ فِي تَرَفٍ وَ الْبَدْرِ فِي شَرَفٍ
وَالْبَحْرِ فِي كَرَمٍ وَ الدَّهْرِ فِي هِمَمٍ

*Ke'z-zehri fî terafin ve'l-bedri fî şerafin
Ve'l-bahri fî keremin ve'd-dehri fi himemi*

**Letâfette bir çiçek şerâfette dolunay,
Keremde deryâ-yı zât,³³ asırlardır himemi.³⁴**

كَأَنَّهُ وَهُوَ فَرْدٌ فِي جَلَالَتِهِ

فِي عَسْكَرٍ حِينَ تَلْقَاهُ وَفِي حَشَمٍ

Keennehû vahve ferdün fî celâletihî

Fi askerî hîne telkâhu ve fî haşemi

Yalnız iken ol Rasûl heybette yegânedir,

Yaklaşsan hâlelenmiş milyarlarca ümemi.³⁵

كَأَنَّمَا اللَّوْلُؤُ الْمَكْنُونُ فِي صَدَفٍ

مِنْ مَعْدِنِي مَنْطِقٍ مِنْهُ وَ مُبْتَسَمٍ

Ke-enneme'l-lü'lü'l-meknûnû fî-sadeîin

Min mâ'diney mantıkın minhü ve mübtesemi

Sanki sedef içinde saklı bir dürdânedir³⁶,

Tebessümünden inci, maden-i gevher femi.³⁷

لَا طَيْبَ يَعْدِلُ تُرْبًا ضَمَّ أَعْظَمُهُ
طُوبَى لِمُنْتَشِقٍ مِنْهُ وَ مُلْتَسِمٍ

Lâ tıybe ya'dilü türben zamme a'zumehû

Tûbâ li munteşıkın minhü ve mültesimi

Türbesi toprağına muâdil râyiha yok,

Ne mutlu koklayana ve bûs³⁸ ederse femi...

VELÂDET-İ NEBÎ

-sallallahu aleyhi ve sellem-

أَبَانَ مَوْلِدُهُ عَنْ طَيْبِ عُضْرِهِ

يَا طَيْبِ مُبْتَدَأٍ مِنْهُ وَ مُخْتَمٍ

Ebâne mevlidühü an tîbı unsurihî

Yâ tıybe mübtedâin minhü ve muhtetemi

Doğumu izhâr eder tıyb ü asliyyetini,

Biline, pâk-i mutlak Odur önü ve sonu.

يَوْمَ تَفَرَّسَ فِيهِ الْفُرْسُ أَنَّهُمْ
قَدْ أُنْذِرُوا بِحُلُولِ الْبُؤْسِ وَ النَّقَمِ

*Yevmün teferrese fihi'l-fürsü ennehümü
Kad ünzirû bi hulûli'l-bü'si ve'n-nikami*

**O gün bildi Ehl-i Fürs³⁹ doğdu beklenen Nebî,
Korkutulduklarını, görüp derd ü elemi.**

و بَاتَ أَيَّوَانُ كِسْرِي وَ هُوَ مُنْصَدِعٌ
كَشْمَلٍ أَصْحَابِ كِسْرِي غَيْرِ مُلْتَمِ

*Ve bâte eyvânü Kısra vehve münsadi'un
Ke-şemli ashabı Kısra gayre mülteimi*

**Kisra'nın⁴⁰ sarayı o gece çatladı çöktü
Perişan darmadağın olan dostları gibi.**

وَالنَّارُ خَامِدَةٌ الْأَنْفَاسِ مِنْ أَسْفٍ
عَلَيْهِ وَ النَّهْرُ سَاهِي الْعَيْنِ مِنْ سَدَمٍ

*Ve'n-nâru hâmidetü'l-enfâsi min esefin
Aleyhi ve'n-nehru sâhi'l-ayni min sedemi*

**Ve söndü Mecûsî'nin⁴¹ ateşleri bir anda
Nehr ise esefinden şaşırdı mecrâsını.**

وَسَاءَ سَاوَةٌ أَنْ غَاضَتْ بُحَيْرَتُهَا
وَرُدَّ وَارِدُهَا بِالْغَيْظِ حِينَ ظَمِي

*Ve sâe sâvete en gâdat buhayretühâ
Ve rudde vâridühâ bi'l-ğayzı hîne zamî*
**Sâve gölü kurudu şehir tam ye's içinde,
Pür-hiddet sakaları susuz dönünce geri.**

كَانَ بِالنَّارِ مَا بِالْمَاءِ مِنْ بَلَلٍ
حُزْنًا وَ بِالْمَاءِ مَا بِالنَّارِ مِنْ ضَرَمٍ

*Ke-enne bi'n-nâri mâ bi'l-mâi min belelin
Huznen ve bi'l-mâi mâ bi'n-nâri min daremi*

**Güya ki ateşte su, suda ateş var idi,
Arttı put-gede⁴² olan kalplerinin elemi.**

وَالْجِنَّ تَهْتِفُ وَالْأَنْوَارُ سَاطِعَةٌ
وَالْحَقُّ يَظْهَرُ مِنْ مَعْنَى وَ مِنْ كَلِمٍ

*Ve'l-cinnü' tehtifü ve'l-envâru sâtîatün
Ve'l-hakku yazharu min mâ'nen ve min kelimi*

**Velvele salıp cinler, nurlar saçılır idi.
Lafz u ma'nâ ile hem doğdu tevhîd güneşi!**

عَمُوا وَصَمُّوا فَاعْلَانُ الْبَشَائِرِ لَمْ
تُسْمَعْ وَبَارِقَةُ الْإِنذَارِ لَمْ تُشَمَّ

*Amû ve sammû fe i'lânü'l-beşâiri lem
Tüsmâ' ve bârikatü'l-inzâri lem tüşemi*

**Kör ve sağır kâfirler görmedi, duyamadı,
Korku şimşeklerini, beşâret⁴³ i'lânını!**

مِنْ بَعْدِ مَا أَخْبَرَ الْأَقْوَامَ كَاهِنُهُمْ
بَأَنَّ دِينَهُمُ الْمَعُوجَ لَمْ يَقُمْ

*Min bâ'di mâ ahabâra'l-akvâme kâhinühüm
Bienne dînehümü'l-mu'vecce lem yekumi*

**Küffâra kâhinleri hakkı duyurmuş iken,
Bâtıldan Dîn-i Hakka bir çokları dönmedi.**

وَبَعْدَ مَا عَايَنُوا فِي الْأُفُقِ مِنْ شُهْبٍ
مُنْقَضَةً وَفَقَى مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ صَنَمٍ

*Ve bâ'de mâ âyenû fi'l-ufkî min şuhubin
Munkaddaten vefka mâ fi'l-arzî min sanemi*

**Ve sonra hârikalar, yerde gökde belirdi,
Yıldızlar çavdı gitti, putlar yere serildi.**

حَتَّىٰ غَدَا عَنْ طَرِيقِ الْوَحْيِ مُنْهَزِمٌ
مِنَ الشَّيَاطِينِ يَقْفُو إِثْرَ مُنْهَزِمٍ

*Hattâ ğadâ an tarîkî'l-vahyi münhezimün
Mine's-şeyâtîni yakfû isre münhezimi*

**Şeytanlar kaçıştılar vahyin geldiği yoldan,
Takiben ardı sıra İblîs-i münhezimi.**

كَانَهُمْ هَرَبًا أَبْطَالُ أَبْرَهَةَ

أَوْ عَسْكَرٌ بِالْحَصَى مِنْ رَاحَتَيْهِ رَمَى

*Ke-ennehüm hereben abtâlû Ebrehetin
Ev askerun bi'l-hasâ min râhateyhi ramî*

**Sanki Ebrehe⁴⁴'nin kaçışan sergerdeleri,
Yâhud ki Bedir'de taşlanan firârîleri.**

نَبَذًا بِهِ بَعْدَ تَسْبِيحٍ بِيْطْنِهِمَا

نَبَذَ الْمُسَبِّحِ مِنْ أَحْشَاءِ مُلْتَقِمِ

*Nebzen bihî bâ'de tesbîhin bi bâtnihimâ
Nebze'l-müsebbihi min ahşâi mültakımı*

**Taşları tesbih ile attı avuçlarından,
Balık Yûnus'u⁴⁵ karaya attığı misâli.**

DAVET-İ NEBÎ

-sallallahu aleyhi ve sellem-

جَاءَتْ لِدَعْوَتِهِ الْأَشْجَارُ سَاجِدَةً

تَمْشِي إِلَيْهِ عَلَى سَاقٍ بِلَا قَدَمٍ

Câet lidâ'vetihi'l-eşcâru sâcideten

Temşî ileyhi alâ sâkîn bilâ kademi

Ağaçlar davetine geldi secdeler ile,

Elsiz ayaksız koşup tasdike zât-keremi.⁴⁶

كَأَنَّمَا سَطَرْتُ سَطْرًا لِّمَا كَتَبْتُ
فُرُوعُهَا مِنْ بَدِيعِ الْحَطِّ فِي اللَّقَمِ

*Ke-ennemâ setaret satran limâ ketebet
Furûuhâ min bedî'il-hattı fî'l-lekami*

**Sanki ağaç dalları yazdı yol ortasına,
Hüsn-i hatt ile Hakkın, varlığın birliğini..**

مِثْلَ الْغَمَامَةِ أَنِّي سَارَ سَائِرَةً
تَقِيهِ حَرٌّ وَطَيْسٌ لِلْهَجِيرِ حَمِي

*Misle'l-gâmâmeti ennâ sâre sâireten
Tekîhi harre vatîsin li'l-hecîri hâmî*

**Her nereye varsa ağaçlar gölgeler salur,
Bulut misâli korur gün ortasında Onu.**

أَقْسَمْتُ بِالْقَمَرِ الْمُنْشَقِّ إِنَّ لَهُ
مِنْ قَلْبِهِ نِسْبَةً مَبْرُورَةَ الْقَسَمِ

*Aksemtü bi'l-kamer'i-l-münşakki inne lehû
Min kalbihî nisbeten mebrûrate'l-kasemi*

**Yemin ederim ki o iki şakkolmuş⁴⁷ Ay'a
Kalbi ile kamerin vardır müşâbeheti...**

وَمَا حَوَى الْغَارُ مِنْ خَيْرٍ وَ مِنْ كَرَمٍ
وَ كُلُّ طَرْفٍ مِنَ الْكُفَّارِ عَنْهُ عَمِي

*Ve mâ hava'l-gâru min hayrin ve min keremin
Ve küllü tarfin mine'l-küffârı anhü amî*

**And olsun Gâr'ın⁴⁸ cem ettiği Hayr u Kerem'e,
Envârı O İki'nin, kıldı küffârı a'ma.**

فَالصِّدْقُ فِي الْغَارِ وَالصِّدِّيقُ لَمْ يَرِ مَا
وَهُمْ يَقُولُونَ مَا بِالْغَارِ مِنْ أَرِمٍ

*Fe's-sıdku fi'l-gâri ve's-sıddîku lem yerimâ
Ve hum yekûlûne mâ bi'l-gâri min erimi*

**Sıdk ile Sıddîk'ı Gâr içre göremediler,
Mağarada kimse yok diye urarlar demi.**

ظَنُّوا الْحَمَامَةَ وَظَنُّوا الْعَنْكَبُوتَ عَلَيَّ
خَيْرَ الْبَرِيَّةِ لَمْ تَنْسُجْ وَلَمْ تَحُمِ

*Zannû'l-hamâme ve zannu'l ankebûte alâ
Hayri'l-beriyyeti lem tensüc ve lem tehumi*

**Güvercin ve örümcek Gâr-i Şerîf önüne,
Yuva yapıp sakladı Rasûl-i Muhterem'i!**

وَقَايَةُ اللَّهِ أَغْنَتْ عَنْ مُضَاعَفَةٍ
مِنَ الدَّرُوعِ وَ عَنْ عَالٍ مِنَ الْأُطْمِ

*Vikâyetüllâhi ağnet an müdâafetin
Mine'd-durûı ve an âlin mine'l utumi*

**Allah'ın vikayesi gerektirmez kuluna,
Kat kat zırhlar ile yüce yüce kal'aları.**

مَا سَامَنِي الدَّهْرُ ضَيْمًا وَاسْتَجَرْتُ بِهِ
إِلَّا وَ نِلْتُ جَوَارًا مِنْهُ لَمْ يَضُمِّ

*Mâ sâmeni'd-dehru daymen ve'stecertü bihî
İllâ ve niltü civâran minhü lem yedumi*

**Kahrına uğradıkça devrin sığındım Ona,
İlticâ ettikçe buldum emn ü emânımı.**

وَلَا التَّمَسُّتُ غِنَى الدَّارَيْنِ مِنْ يَدِهِ
إِلَّا اسْتَلَمْتُ النَّدَى مِنْ خَيْرِ مُسْتَلَمٍ

*Vele'l-temestü ğine'd-dâreyni min yedihî
İllâ'stelemtü'n-nedâ min hayrî müstelemi*

**Ne zaman ki istedim saâdet-i dâreyni,⁴⁹
Buldum Onun elinden saâdet-i Dâreyni.**

لَا تُتَكِرِ الْوَحْيَ مِنْ رُؤْيَاهُ إِنَّ لَهُ
قَلْبًا إِذَا نَامَتِ الْعَيْنَانِ لَمْ يَنَمْ

*Lâ tünkiri'l-vahye min ru'yâhü inne lehû
Kalben izâ nâmeti'l-aynâni lem yenemi*

**Rüyada vahy aldığın inkâr eyleme sakın!
Kalbi uyumaz Onun uyusa da gözleri.**

فَذَاكَ حِينَ بُلُوغٍ مِنْ نُبُوءَتِهِ
فَلَيْسَ يُنْكَرُ فِيهِ حَالٌ مُحْتَلَمٌ

*Fezâke hîne bulûğın min nübüvvetihî
Fe leyse yünkeru fîhi hâlu muhtelemi*

**Rüyadaki bu vahyi nübüvvetinde idi,
İnkâr olunmaz aslâ sonraki rüyaları!**

تَبَارَكَ اللَّهُ مَا وَحْيٍ بِمُكْتَسَبٍ
وَلَا نَبِيٍّ عَلَى غَيْبٍ بِمُتَّهَمٍ

*Tebârekellâhü mâ vahyün bi müktesebin
Velâ nebiyyün alâ ğaybin bi müttehemi*

**Kisbî⁵⁰ değildir Vahiy. Hak feyyâz u Âlidir,
Gayb üzere haberinde yanılmaz hiç bir nebi!**

كَمْ أَبْرَأْتُ وَصَبًا بِلَلِّمِسِ رَاحَتُهُ
وَ أَطْلَقْتُ أَرِبَاءً مِنْ رَبَقَتِ اللَّمَمِ

Kem ebreet vasaben bi'l-lemsi râhatühû
Ve atlatat eriben min ribkati'l-lememi

Nice hasta şifâ-yâb oluptur ellerinden,
Kayd-ı cünûndan⁵¹ O kurtardı nicelerini!..

وَ أَحْيَتِ السَّنَةَ الشَّهْبَاءَ دَعْوَتُهُ
حَتَّى حَكَتْ غُرَّةً فِي الْأَعْصِرِ الدُّهُمِ

Ve ahyeti's-senete's-şehbâe da'vetühû
Hattâ haket gurreten fi'l-a'suri'd-dühümi

Duâsı hayat verdi kupkuru şol seneye,
Asırlarda O sene tek ve âşikâr idi.

بِعَارِضِ جَادٍ أَوْ خِلَتِ الْبَطَاحَ بِهَا
سَيِّباً مِّنَ الْيَمِّ أَوْ سَيِّلاً مِّنَ الْعَرَمِ

Bi ârıdın câde ev hilte'l-bitâha bihâ

Seyben mine'l-yemmi ev seylon mine'l-arimi

Duâsı hürmetine dökülen rahmet-i Hak,

Andırır mevc-i yemi⁵² veya Seyl-i Arim-i...⁵³

KUR'ÂN-I KERÎM'İN ŞÂNI

دَعْنِي وَ وَصْفِي آيَاتٍ لَهُ ظَهْرَتْ
ظُهُورَ نَارِ الْقُرَى لَيْلًا عَلَى عِلْمٍ

*Da'nî ve vasfî âyâtin lehü zahuret
Zuhûre nâri'l-kirâ leylen alâ alemi*

**Bırak beni de vasf edeyim mu'cizâtını,
Gece dağda yükselen şölen⁵⁴ ateşi gibi.**

فَالْدُرُّ يَزْدَادُ حُسْنًا وَهُوَ مُنْتَظَمٌ
وَلَيْسَ يَنْقُصُ قَدْرًا غَيْرَ مُنْتَظَمٍ

*Fe'd-dürri yezdâdü husnen vehve muntezımün
Ve leyse yenkusu kadren gayra, muntezımı*

**İnci dizilmiş iken yüksek olur değeri,
Dizilmemiş olsa ger kıymeti eksilir mi?**

فَمَا تَطَاوَلَ آمَالُ الْمَدِيحِ إِلَيَّ
مَا فِيهِ مِنْ كَرَمِ الْأَخْلَاقِ وَالشَّيْمِ

*Femâ tetâvele âmâlü'l-medîhi ilâ
Mâ fihi min keremi'l-ahlâkı ve's-şiyemi*

**Medh edenin hayâli erebilir mi ona?
Kerem menbaı odur âlî dürür şiyemi!⁵⁵**

آيَاتُ حَقِّ مِنَ الرَّحْمَنِ مُحَدَّثَةٌ
قَدِيمَةٌ صِفَةُ الْمُوصُوفِ بِالْقَدَمِ

*Âyâtü hakkın mine'r-rahmâni muhdesetün
Kadîmetün sıfatü'l-mevsûfî bi'l-kıdemi*

**Lafz-ı Kur'ân-ı Mübîn beşer dilinde hâdis;⁵⁶
Mana ciheti kadîm Hak'tan alır kıdemi!**

لَمْ تَقْتَرِنِ بِزَمَانٍ وَهِيَ تُخْبِرُنَا
عَنِ الْمَعَادِ وَ عَنِ عَادٍ وَ عَنِ إِزِمٍ

*Lem takterin bi zemânin vehye tuhbirunâ
Ani'l-meâdi ve an âdin ve an iremi*

**Tayy-ı zaman ederek haber veriyor bize,
Ahvâl-i kıyâmeti kavm-i Âd'i⁵⁷ İrem'i.⁵⁸**

دَامَتْ لَدَيْنَا فَفَاقَتْ كُلَّ مُعْجَزَةٍ
مِنَ النَّبِيِّينَ إِذْ جَاءَتْ وَ لَمْ تَدُمْ

*Damet ledeynâ fe fâkat külle mu'cizetin
Mine'n-nebiyyîne iz câet velem tedümi*

**Mucizeler üstü hep devam edip gidecek,
Diğer nebîlerinki devamlı kalamadı.**

مُحْكَمَاتٌ فَمَا يَبْقِيَنَّ مِنْ شُبْهِهِ
لِذِي شِقَاقٍ وَلَا يَبْغِيَنَّ مِنْ حِكْمِ

*Muhakkemâtün femâ yebkîne min şübehin
Lizî şikakin ve lâ yebğîne min hıkemi*

Âyât-ı muhkemâtı komadı şübehâtı!.

Başkaca hâkimlere bırakmadı hâcâtı!

مَا حُورِبَتْ قَطُّ إِلَّا عَادَ مِنْ حَرْبٍ
أَعْدَى الْأَعَادِي إِلَيْهَا مُلْقِي السَّلَامِ

*Mâ hûribet kattu illâ âde min-harabin
A'de'l-eâdî ileyhâ mulkıye's-selemi*

**Kur'ân'a harp açanlar baş eğdi dize geldi,
En yaman düşmanları kırdı kodu kalemi!**

رَدَّتْ بَلَاغَتُهَا دَعْوَى مُعَارِضِهَا
رَدَّ الْغَيُورِ يَدَا لَجَائِي عَنِ الْحُرْمِ

*Reddet belâgatühâ da'vâ muârızıha
Redde'l-ğayûri yede'l-cânî ani'l-huremi*

**Reddetti belâğatı kuru iddiâları,
Merd-i gayûrun hâin eli kırdığı gibi!**

لَهَا مَعَانِ كَمَوْجِ الْبَحْرِ فِي مَدَدٍ
وَفَوْقَ جَوْهَرِهِ فِي الْحُسْنِ وَالْقِيمِ

*Lehâ meanin ke mevci'l-bahri fî mededin
Ve fevka cevherihî fî'l-husni ve'l-kıyemi*

**Manâları denizin dalgaları gibidir,
Hüsn ü kıymetinde de tahtında⁵⁹ kodu yemi!**

فَلَا تُعَدُّ وَلَا تُحْصَا عَجَائِبُهَا
وَلَا تُسَامُ عَلَيِ الْإِكْثَارِ بِالسَّامِ

*Felâ tüaddü velâ tuhsâ acâibühâ
Velâ tüsâmü alâ'l-iksâri bi's-seemi*

**Rakamlar âciz kalır saymağa fezâilin,
Ömürlerce okunur zevkinin yok doyumu!**

قَرَّتْ بِهَا عَيْنُ قَارِيهَا فَقُلْتُ لَهُ
لَقَدْ ظَفِرْتَ بِحَبْلِ اللَّهِ فَاغْتَصِمِ

*Karret bihâ aynu Kârîha fe kultü lehû
Le kad zafirte bi-hâblillâhi fa'tesîmi*

**Okuyanın gözleri aydın oldu ve dedim:
Zaferlere ulaştın tut Allah'ın ipini!**

إِنْ تَتْلُهَا خِيفَةً مِنْ حَرِّ نَارٍ لَظِي
أَطْفَأَتْ نَارَ لَظِي مِنْ وَرْدِهَا الشَّيْبِ

*În tetlühâ hîfeten min harri nâri lezâ
Etfe'te nâre lezâ min virdiha's-şebîmi*

**Cehennemin nârından korkarak okur isen,
Vird-i Kur'ân-ı Kerîm söndürür Cehennemi!**

كَانَهَا الْحَوْضُ تَبَيَّضُ الْوُجُوهُ بِهِ
مِنَ الْعُصَاتِ وَقَدْ جَاؤُهُ كَالْحُمَمِ

*Ke-ennehâ'l-havzu tebyeddu'l-vücûhu bihî
Mine'l-usâti ve kad câuhu ke'l-humemi*

**Kur'ân Havz-ı Kevser'dir onunla ak pâk olur,
Âsîlerin kapkara gelip yıkanan yüzü.**

وَكَاالصِّرَاطِ وَكَالْمِيزَانِ مَعْدَلَةً
فَالْقِسْطُ مِنْ غَيْرِهَا فِي النَّاسِ لَمْ يَقُمْ

*Ve ke's-sırâtı ve ke'l-mîzâni mâ'diletin
Fe'l-kıstu min gayrihâ fî'n-nâsi lem yekumi*

**Adâlet cihetinden Sırât ve Mizan gibi,
Kaldırdı hükm-i Kur'ân başkaca yasaları!**

لَا تَعْجَبَنَّ لِحُسُودِ رَاحٍ يُنْكِرُهَا
تَجَاهُلًا وَهُوَ عَيْنُ الْحَاقِقِ الْفَهِمِ

*Lâ ta'ceben lihasûdin râhe yünkiruhâ
Tecâhülen vehve aynu'l-hâzıkı'l-fehimi*

**Teaccüb etme sakın münkirin hasedine,
Bilir de bilmezlenir ve sezdirmez fehimi.⁶⁰**

قَدْ تُنْكِرُ الْعَيْنُ ضَوْءَ الشَّمْسِ مِنْ رَمَدٍ
وَيُنْكِرُ الْفَمُ طَعْمَ الْمَاءِ مِنْ سَقَمٍ

*Kad tünkiru'l-aynu dav'eş-şemsi min remedin
Ve yünkirü'l-femü ta'me'l-mâi min sekami*

**Bazan göz hasta olur inkâr eder güneşi,
Ağız da hasta olsa suda tat yok demez mi?**

Mİ'RÂC-I NEBÎ

-sallallahu aleyhi ve sellem-

يَا خَيْرَ مَنْ يَمَمَ الْعَافُونَ سَاحَتَهُ

سَعِيًّا وَفَوْقَ مُتُونِ الْإِيْنِقِ الرُّسْمِ

Yâ hayre men yememe'l'-âfûne sâhatehû

Sa'yen ve fevka mütûni'l-eynukı'r-rusümi

Ey cümle yoksulların piyâde ve hecinle,

Yoluna düştüklerinin sen en hayırlısı!

وَمَنْ هُوَ الْآيَةُ الْكُبْرَى لِمُعْتَبِرٍ
وَمَنْ هُوَ النِّعْمَةُ الْعُظْمَى لِمُعْتَمِرٍ

Ve men hüve'l-âyetü'l-kübrâ lî mu'tebirin
Ve men hüve'n-ni'metü'l-uzmâ lî muğtenimi

Marifet isteyene Sen ey âyete'l-kübrâ!
Erdiren hidâyete tâlib-i selâmeti!

سَرَيْتَ مِنْ حَرَمٍ لَيْلًا إِلَى حَرَمٍ
كَمَا سَرَى الْبَدْرُ فِي دَاجٍ مِنَ الظُّلَمِ

Serayte min Haramin leylen ilâ Haramin
Kemâ sera'l-bedru fî dâcin mine'z-zulemi
Ağdın pür-nûr olarak Kabe'den Aksâ'ya dek,
Bedr-i münîr olarak yırtıp cümle zulemi.

وَبْتَ تَرْقِي إِلَيَّ أَنْ نِلْتَ مَنْزِلَةً
مِنْ قَابِ قَوْسَيْنِ لَمْ تُدْرِكْ وَلَمْ تُرْمَ

Ve bitte terkâ ilâ en nilte menzileten

Min kâbe kavseyni lem tüdrak ve lem türami

Ve sonra yükselerek Ka'be Kavseyn'e⁶¹ kadar.

Kimse eremedi ki ne mümkün tasavvuru!

وَقَدَّمْتُكَ جَمِيعُ الْأَنْبِيَاءِ بِهَا
وَالرُّسُلُ تَقْدِيمِ مَخْدُومٍ عَلَيَّ خَدَمَ

Ve kaddemetke cemiu'l-enbiyâi bihâ

Ve'r-rusli takdîme mahdûmin alâ hademi

Cümle nebîlere sen O günde imâm oldun!

Elhak kadrini bilip takdîm ettiler seni!

وَ أَنْتَ تَخْتَرِقُ السَّبْعَ الطَّبَاقَ بِهِمْ
فِي مَوْكِبٍ كُنْتَ فِيهِ صَاحِبَ الْعِلْمِ

*Ve ente tahteriku's-seb'a't-tıbâka bihim
Fi mevkibin künte fîhi sâhibe'l-alemi*

**Yedi kat semâları yarıp yükselen sendin!
Enbiyâ mevkibinin⁶² sendin sahîb-alemi!⁶³**

حَتَّى إِذَا لَمْ تَدَعْ شَأْوَا لِمُسْتَبِقِ
مِنَ الدُّنْوَ وَلَا مَرْقَى لِمُسْتَنِمِ

*Hattâ izâ lem teda' şe'ven limüstebıkın
Mine'd-dünüvvi velâ merkan limüstenimi*

**Yâ Habîb-i Kibriyâ! İsrâ gecesinden sen,
Öyle yüceldin altta kodun yücelikleri!**

خَفَضْتَ كُلَّ مَقَامٍ بِالْإِضَافَةِ إِذْ
نُودِيتَ بِالرَّفْعِ مِثْلَ الْمُفْرَدِ الْعَلَمِ

*Hafedte külle makâmın bi'l-izâfeti iz
Nûdîte bi'r-ref'i misle'l-müfredi'l-alemi*

**Her makamı geride kodun Mîrâcında sen!
Zirvede dalgalanan Tekbir, sancak misâli!**

كَيْمَا تَفُوزَ بِوَصْلِ أَيِّ مُسْتَتِرٍ
عَنِ الْغُيُونِ وَسِرِّ أَيِّ مُكْتَتَمٍ

*Keymâ tefûze bi vaslin eyyi müstetirin
Ani'l-uyûni ve sırrın eyyi müktetemi*

**Cümle gözlerden ırak ne gizli vuslat için!
Çağrıldın almaya nice râz⁶⁴ u esrârı.**

فَحُزَّتْ كُلُّ فَخَارٍ غَيْرِ مُشْتَرَكٍ
وَجُزَّتْ كُلُّ مَقَامٍ غَيْرِ مُزْدَحَمٍ

*Fe huzte külle fehârin gayre müşterekin
Ve cüzte külle makâmin gayre müzdehami*

**Her bir fezâilinde şerîkin yoktur senin!
Farklar sende cem olur geçtin her bir makamı.**

وَ جَلَّ مِقْدَارُ مَا أُؤْتِيَ مِنْ رُتَبٍ
وَ عَزَّ إِدْرَاكُ مَا أُؤْتِيَ مِنْ نِعَمٍ

*Ve celle mıkdâru mâ vülîte min -rütebin
Ve azze idrâkü mâ ûlîyte min niami*

**Sultân-ı Levlâk sensin! Pek yüce rütbelerin,
Ne müşkil idrâk sana, in'âm-ı Zî Kerem'i.**

بُشْرَى لَنَا مَعَشَرَ الْإِسْلَامِ إِنَّ لَنَا
مِنَ الْعِنَايَةِ رُكْنًا غَيْرَ مُنْهَدِمٍ

*Büşrâ lenâ mâ'sere'l-İslâmi inne lenâ
Mine'l-inâyeti rüknen gayre münhedimi*
**Ey İslâm Cemâati!. Bize müjdeler olsun,
Rükni-i metîn⁶⁵ Rabbimin bize lutf u niamı.**

لَمَّا دَعَا اللَّهَ دَاعِينَا لِطَاعَتِهِ
بِأَكْرَمِ الرُّسُلِ كُنَّا أَكْرَمَ الْأُمَمِ

Lemmâ deâllâhü dâînâ litâatihî
Bi ekremi'r-rusli künnâ ekreme'l-ümemi
**Bizi davet edeni Hak da davet edince,
Oldu Ekreme'r-rusûl,⁶⁶ biz ümmetler ekremi.**

CIHÂD-I NEBÎ

-sallallahu aleyhi ve sellem-

رَاعَتْ قُلُوبَ الْعِدِّي أَنْبَاءُ بَعْثِهِ
كَتَبَاءُ أَجْفَلَتْ غُفْلًا مِنَ الْغَنَمِ

Râet kulûbe'l-idâ enbâü bi'setihî
Keneb'etin ecfelet ğuflen mine'l-ġanemi
Bi'setinin⁶⁷ haberi korkuttu düşmanları,
Sanki arslan sadâsı ürküttü koyunları.

مَا زَالَ يَلْقَاهُمْ فِي كُلِّ مُعْتَرَكٍ
حَتَّى حَكَوْا بِالْقَنَا لَحْمًا عَلَى وَضَمِّ

*Mâ zâle yelkâhümü fî külli mu'terekin
Hattâ hakev bi'l-kanâ lahmen alâ vedami*

**Savaş meydanlarında cenge hazır idi Ol,
Münkirler oluncaya çengelde et misâli.**

وَدُّوا الْفِرَارَ فَكَادُوا يَغْبِطُونَ بِهِ
أَشْلَاءَ شَالَتْ مَعَ الْعِقْبَانِ وَ الرَّحِمِ

*Veddü'l-firâre fe kâdû yağbitûne bihî
Eşlâe şâlet meâ'l-ıkbâni ve'r-rehâmi*

**Öylesine kaçır idiler ki ma'rekeden⁶⁸
Kartal pençesindeki leşe imrenirlerdi.**

تَمْضِي اللَّيَالِي وَلَا يَدْرُونَ عِدَّتَهَا
مَا لَمْ تَكُنْ مِنْ لَيَالِي الْأَشْهُرِ الْحُرُمِ

*Temdi'l-leyâlî velâ yedrûne iddetehâ
Mâlem tekün min leyâli'l-eşhurî'l-hurumi*

**Şaşırmıştı kâfirler gece gündüzlerini,
Haram aylar⁶⁹ gelmese bilmezler ay ve günü.**

كَأَنَّمَا الدِّينُ ضَيْفٌ حَلَّ سَاحَتَهُمْ
بِكُلِّ قَرَمٍ إِلَى لَحْمِ الْعَدَى قَرِمِ

*Ke-ennema'd-dînü dayfün halle sâhatehum
Bi külli karmin ilâ lahmi'l-idâ karimi*

**Güyâ ki mücâhidîn indi sâhalarına,
Düşman etlerine iştahlı misâfir gibi.**

يَجْرُ بَحْرَ خَمِيسٍ فَوْقَ سَابِحَةٍ
يَرْمِي بِمَوْجٍ مِنَ الْإِبْطَالِ مُلْتَطِمِ

Yecurru bâhre hamîsin fevka sâbihatin
Yermî bi mevcin mine'l-ebtâli mültatımı
Sevk eder orduları yüzen atlar üstünde,
Yüklenir dalga dalga İslâm bahâdırları...

مِنْ كُلِّ مُتَدَبِّ لِلَّهِ مُحْتَسِبٍ
يَسْطُوا بِمُسْتَأْصِلٍ لِلْكَفْرِ مُضْطَلِمِ

Min külli müntedibin lillâhi muhtesibin
Yestû bi müste'silin li'l-küfri mustalimi
Hakkın rızâsı için Hakka koşan yiğitler,
Küfrü kökünden silmek içindir hamleleri.

حَتَّى غَدَتْ مِلَّةُ الْإِسْلَامِ وَهِيَ بِهِمْ
مِنْ بَعْدِ غُرْبَتِهَا مَوْصُولَةُ الرَّحِمِ

*Hattâ gadet milletü'l-İslâmi vehye bihim
Min bâ'di ğurbetihâ mevsûlete'r-rahimi*

**Bahâdırân-ı ümmet ile Millet-i İslâm,
Gurbetlerden sonra ettiler sıla-i rahmi.⁷⁰**

مَكْفُولَةٌ أَبَدًا مِنْهُمْ بِخَيْرِ آبٍ
وَ خَيْرِ بَعْلِ فَلَمْ تَيْتَمْ وَلَمْ تَيْمِ

*Mekfûleten ebeden minhüm bi hayri ebin
Ve hayri bâ'lin felem teytem velem teimi*

**En hayırlı baba ve kocaların elinde,
Ne dul oldu ne yetim, Dîn-i Mübîn ebedî.**

هُمُ الْجِبَالُ فَسَلْ عَنْهُمْ مُصَادِمَهُمْ
مَاذَا رَأَوْا مِنْهُمْ فِي كُلِّ مُضْطَدَمٍ

*Hümü'l-cibâlü fesel anhum müsâdimehüm
Mâ zâ re'ev minhumu fî külli mustademi*

**Sanki dağlar gibidir küffâra sor onları,
Her meydân-ı gazâda neler gördüklerini!**

وَ سَلْ حُنَيْنًا وَ سَلْ بَدْرًا وَ سَلْ أُحْدَا
فُضُولَ حَتَفٍ لَهُمْ أَذْهَى مِنَ الْوَحَمِ

*Ve sel Huneynen ve sel Bedren ve sel Uhuden
Fusûle hatfin lehüm edhâ mine'l-vehami*

**Huneyn'e sor, Bedr'e sor, Uhud dağlarına sor!
O devirler düşmana tâûndan⁷¹ beter idi.**

الْمُضْدِرِّي الْبَيْضُ خُمْراً بَعْدَ مَا وَرَدَتْ
مِنَ الْعَدَى كُلِّ مُسَوِّدٍ مِنَ اللَّيْمِ

*El musdirri'l-bîyzi humren bâ'de mâ veredet
Mine'l-ıdâ külle müsveddin mine'l-limemi*

**Al kanlara boyanır düşman göğüslerinde,
Kapkara omuzlarda parlayan kılıçları.**

وَالْكَاتِبِينَ بِسُومِ الْخَطِّ مَا تَرَكَتْ
أَقْلَامُهُمْ حَرْفَ جِسْمٍ غَيْرِ مُنْعَجِمٍ

*Ve'l-kâtibîne bisümri'l-hattı mâ tereket
Aklâmühüm harfe cismın gayre mun'acimi*

**İslâm yiğitlerinin kalemi kılıç gibi,
Bir bir noktaladılar düşman vücutlarını!**

شَاكِي السِّلَاحِ لَهُمْ سِيمَا تُمَيِّرُهُمْ
وَ الْوَرْدُ يَمْتَازُ بِالسَّيْمَا مِنَ السَّلَمِ

*Şâki's-silâhi lehüm sîmâ tûmeyyizühüm
Ve'l-verdü yemtâzü bi's-sîmâ mine's-selemi*

**Tekmil silahlar ile sîmâlarından belli,
Nasıl ki gül başkadır dûnunda kor selemi.⁷²**

تُهْدِي إِلَيْكَ رِيَّاحُ النَّصْرِ نَشْرَهُمْ
فَتَحْسَبُ الزَّهْرَ فِي الْأَكْمَامِ كُلِّ كَمِي

*Tühdî ileyke riyâhu'n-nasri neşrehümü
Fe tahsebü'z-zehre fi'l-ekmâmi külle kemî*

**Zafer yelleri gelir, buy-i⁷³ güller getirir.
Yiğitlerin teri, bin bir bahar çiçekleri.**

كَانَهُمْ فِي ظُهُورِ الْخَيْلِ نَبْتُ رُبَاً
مِنْ شِدَّةِ الْحَزْمِ لَا مِنْ شِدَّةِ الْحُزْمِ

*Ke-ennehüm fî zuhûri'l-hayli nebtü ruben
Min şiddeti'l-hazmi lâ min şiddeti'l-huzumi*

**Atlarının sırtında sarp dağların ağacı,
Mücâhidin heybeti azm ü sabrından idi.**

طَارَتْ قُلُوبُ الْعِدَى مِنْ بَأْسِهِمْ فَرَقَاً
فَمَا تُفَرِّقُ بَيْنَ الْبَهْمِ وَالْبُهِمِ

*Târet kulübü'l-ıdâ min-be'sihim ferekan
Femâ tüferriku beyne'l-behmi ve'l-bühemi*

**Ödü koptu kâfirin mücâhidin sesinden,
Seçemedi kuzu mu? Yoksa arslan sesi mi?**

وَمَنْ تَكُنْ بِرَسُولِ اللَّهِ نُصْرَتُهُ
إِنْ تَلَقَّه الْأُسْدُ فِي أَجَامِهَا تَجِمَ

*Ve men tekün bi Resûlillâhi nusretühû
În telkahü'l-üsdü fî âcâmihâ tecimi*

**Kimin nusratı⁷⁴ Rasûl bereketiyle ola,
Ormandaki arslanı susturur mehâbeti.⁷⁵**

وَلَنْ تَرَى مِنْ وَلِيٍّ غَيْرِ مُنْتَصِرٍ
بِهِ وَلَا مِنْ عَدُوٍّ غَيْرِ مُنْقَصِمٍ

*Ve len terâ min veliyyin gayri muntəsırın
Bihî velâ min aduvvin gayre munkasımı*

**Göremezsın nusrata ermemiş tek dostunu,
Kezâ hezîmetten kurtulan tek düşmanını.**

أَحَلَّ أُمَّتَهُ فِي حِرْزِ مِلَّتِهِ
كَالْلَيْثِ حَلَّ مَعَ الْأَشْبَالِ فِي أَجَمِ

*Ehalle ümmetehû fî hırzı milletihî
Ke'l-leysi hâlle meâ'l-eşbâli fî ecemi*

**Ümmetini kondurdu Dîn'in kal'alarına,
Arslan âilesi ormana konduğu gibi.**

كَمْ جَدَّلْتُ كَلِمَاتُ اللَّهِ مِنْ جَدَلٍ
فِيهِ وَ كَمْ خَصَّمَ الْبُرْهَانُ مِنْ خَصِمِ

*Kem Ceddelet kelimâtüllâhi min cedelin
Fîhi ve kem hassame'l-bürhânü min hasımı*

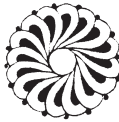
**Nice cür'etlileri çarptı Kur'ân-ı Mübîn,
Her bir hasmını yere çaldı mucizeleri!**

كَفَّاكَ بِالْعِلْمِ فِي الْأُمِّيِّ مُعْجَزَةً
فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَالتَّأْدِيبِ فِي الْيَتِيمِ

*Kefâke bi'l-ilmi fî'l-ummiyyi mu'cizeten
Fi'l-câhiliyyeti ve't-te'dîbi fi'l-yütümi*

İlmin yetüptür sana mucize-i ebedî!
Yetîm iken edebin ve Sen Nebiyy-i Ümmî!⁷⁶

MAĞFİRET VE ŞEFAAT TALEBİ

خَدَمْتُهُ بِمَدِيحِ اسْتَقِيلُ بِهِ

ذُنُوبَ عُمْرٍ مَضَى فِي الشَّعْرِ وَالْخِدَمِ

Hademtühû bi medîhin estekîlû bihî

Zünûbe-umrin medâ fi's-şi'ri ve'l-hıdemi

Hizmet-i medhin edip afvim taleb ederim.

Medh-i ağyârda geçti ömrümün hayli demi.

إِذْ قَلَّدَانِي مَا تُخْشَى عَوَاقِبُهُ
كَأَنِّي بِهِمَا هَدْيٌ مِنَ النَّعَمِ

*İz kalledâniye mâ tuhşâ avâkibuhû
Ke-ennenî bihimâ hedyün mine'n-neami*

**Şiirlerim boynuma öyle vebâl oldu kim,
Andırırım şimdi ben kurbanlığı, ğanemi.⁷⁷**

أَطَعْتُ غِيَّ الصَّبَا فِي الْحَالَتَيْنِ وَمَا
حَصَّلْتُ إِلَّا عَلَى الْأَثَامِ وَ النَّدَمِ

*Eta'tü ğayye's-sıbâ fi'l-hâleteyni vemâ
Hassaltü illâ alâ'l-âsâmi ve'n-nedemi*

**Çocukça aldandım medh u hicvinle ağyârın,
Kazandım böylece ben günâh ile nedemi!.⁷⁸**

فَيَا خَسَارَةَ نَفْسٍ فِي تِجَارَتِهَا
لَمْ تَشْتَرِ الدِّينَ بِالدُّنْيَا وَلَمْ تَسْمِ

*Feyâ hasârete nefsin fî ticâretihâ
Lem teşteri'd-dîne bi'd-dünyâ velemler tesümi*

**Yazık ticâretinde zararda olan nefsim!
Dünyâ zevkin verip dîni satın alamadı.**

وَمَنْ يَبِيعُ أَجَلًا مِنْهُ بِعَاجِلِهِ
يَبِنُ لَهُ الْغَبْنُ فِي بَيْعٍ وَ فِي سَلَمٍ

*Ve men yeb'i êcilen minhü bi âcilihi
Yebni lehü'l-ğâbnü fî bey'in ve fî selemi*

**Kim peşin lezzetlere dînini satar ise,
Zıyan olur elbette ticâreti selemi.⁷⁹**

إِنْ أَتِ ذَنْبًا فَمَا عَهْدِي بِمُتَّقِصٍ
مِنَ النَّبِيِّ وَلَا حَبْلِي بِمُنْصَرِمٍ

*În âti zenben femâ ahdî bi müntekîdin
Mine'n-nebiyyi velâ hablî bi munsarimi*

**Gelsem günahla ahdim bozulucu değildir,
Sanma Nebî'den zinhâr koparırım ipimi!**

فَإِنَّ لِي ذِمَّةً مِنْهُ بِتَسْمِيَّتِي
مُحَمَّدًا وَهُوَ أَوْفَى الْخَلْقِ بِالذِّمِّ

*Fe inne lî zimmeten minhü bi-tesmiyetî
Muhammeden vehve evfa'l-halkı bi'z-zimemi*

**Zîrâ emânım vardır ismim Muhammed benim!
Bilcümle halk içinde Odur en vefâlısı!**

إِنْ لَمْ يَكُنْ فِي مَعَادِي أَخِذَا بِيَدِي
فَضْلًا وَ إِلَّا فَقُلْ يَا زَلَّةَ الْقَدَمِ

*În lem yekün fî meâdî âhizen bi yedî
Fadlen ve illâ fe kul yâ zellete'l-kademi*

**Eğer Mahşerde benim tutmaz ise elimi
Diyessin ey bîcâre kaydırdın bak kademi!**⁸⁰

حَاشَاهُ أَنْ يُحْرِمَ الرَّاجِي مَكَارِمَهُ
أَوْ يَرْجِعَ الْجَارُ مِنْهُ غَيْرَ مُحْتَرَمٍ

*Hâşâhü en yuhrime'r-râcî mekârimenhû
Ev yerci'a'l-câru minhû gayre muhteremi*

**Hâşâ ki mahrûm ede şefâatin umanı,
Muhtâcınım diyeni eli boş döndürür mü?**

و مُنْذُ أَلْزَمْتُ أَفْكَارِي مَدَائِحَهُ
و جَدْتُهُ لِحَلَاصِي خَيْرَ مُلْتَزِمٍ

*Ve munzu elzemtü efkârî medâihahû
Vecedtühû li'halâsî hayre mültezimi*

**Efkârımı medhine hasr ettiğimden beri,
Buldum halâsımın⁸¹ yegâne hâmisî Onu!**

وَلَنْ يَفُوتَ الْغِنَى مِنْهُ يَدًا تَرَبَّتْ
إِنَّ الْحَيَا يُنْبِتُ الْأَزْهَارَ فِي الْأَكَمِّ

*Velen yefûte'l-ğınâ minhü yeden teribet
Inne'l-hayâ yünbitü'l-ezhâra fi'l-ekemi*

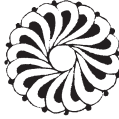
**Boş çevirmez ebedâ dûcâr-ı fakr olanı!
Rahmet, taşlarda bile bitirir çiçekleri.**

وَلَمْ أُرِدْ زَهْرَةَ الدُّنْيَا الَّتِي قَطَفْتُ
يَدَا زُهَيْرٍ بِمَا أَتْنِي عَلَى هَرَمٍ

*Velem ürid zehrate'd-dünya'l-letî katafet
Yedâ Züheyryn bimâ esnâ alâ herami*

**Medhimle istemedim dünyâ ganîmetini,
Züheyr'in⁸² medh-i Herem'le⁸³ topladığı gibi.**

EFENDİMİZ'E İLTİCÂ

يَا أَكْرَمَ الْخَلْقِ مَالِي مَنْ أَلُوذُ بِهِ
سَوَالِكَ عِنْدَ حُلُولِ الْحَادِثِ الْعَمَمِ

Yâ ekreme'l'-halkı mâlî men elûzü bihî

Sivâke inde hulûli'l-hâdisi'l amemi

Eyâ Ekreme'r-rusûl! Senden gayrı kimim var?

Rihletim⁸⁴ hengâmında melceimsin⁸⁵ değil mi?

وَلَنْ يَضِيقَ رَسُولُ اللَّهِ جَاهُكَ بِي
إِذِ الْكَرِيمِ تَجَلَّى بِاسْمِ مُنْتَقِمِ

*Velen yedîka Resûlüllâhi câhüke bî
İzi'l-kerîmi tecellâ bi'smi müntekimi*

**Yâ Rasûlallah! O gün beni de al yanına!
Tecellî kılar Mevlânın İsm-i Müntakim'i⁸⁶.**

فَإِنَّ مِنْ جُودِكَ الدُّنْيَا وَضَرَّتْهَا
وَمِنْ عُلُومِكَ عِلْمُ اللَّوْحِ وَالْقَلَمِ

*Fe inne min cûdike'd-dünyâ ve darretehâ
Ve min ulûmike ilme'l-levhi ve'l-kalemi*

**Şüphesiz kereminden dünyâ ve ukbâ dahî,
Sana lutf etti Hudâ ilm-i Levh u Kalemi!**

يَا نَفْسُ لَا تَقْنَطِي مِنْ زَلَّةٍ عَظُمَتْ
إِنَّ الْكِبَائِرَ فِي الْغُفْرَانِ كَاللَّمَمِ

*Yâ nefsü lâ taknetî min zelletin azumet
İnne'l-kebâira fi'l-ğufrâni- ke'l-lememi*

Ye'se düşme ey nefsim, kebâir⁸⁷ ettim deyü!

Avf-i Hak'da kebâir andırırlar lememi.

لَعَلَّ رَحْمَةَ رَبِّي حِينَ يَقْسِمُهَا
تَأْتِي عَلَى حَسَبِ الْعِضْيَانِ فِي الْقَسَمِ

*Lealle rahmete Rabbî hîne yaksimühâ
Te'tî alâ hasebi'l-ısyâni fi'l-kasemi*

Rabbimin taksîminde umulur rahmetini,

Verir isyana göre, bilir de isyânımı.

يَا رَبِّ وَاجْعَلْ رَجَائِي غَيْرَ مُنْعَكِسٍ
لَدَيْكَ وَاجْعَلْ حِسَابِي غَيْرَ مُنْخَرِمٍ

*Yâ Rabbi vec'al recâi ğayre mun'akisin
Ledeyke vec'al hisâbî ğayre münharimi*

**Yâ Rabbi, ümmîdimi red buyurma kerem et!
Ömrümce afvin umdum, boş çıkarma zannımı!**

وَالْطُّفُفُ بِعَبْدِكَ فِي الدَّارَيْنِ إِنَّ لَهُ
صَبْرًا مَتَى تَدْعُهُ الْأَهْوَالُ يَنْهَزِمِ

*Ve'ltuf bi abdike fi'd-dâreyni inne lehû
Sabren metâ ted'uhu'l-ehvâli yenhezimi*

**Lutfet iki cihanda bu kuluna ilâhi!
Gelse musîbet ona, var sabr-ı münhezimi!⁸⁸**

وَأَذِّنْ لِسَحْبِ صَلَوةٍ مِنْكَ دَائِمَةً
عَلَى النَّبِيِّ بِمُنْهَلٍ وَ مُنْسَجِمٍ

*Ve'zen li sahbi salâtin minke dâîmeten
Alâ'n-nebiyyi bi münhellin ve münsecimi*

**İzin ver de ağlasın rahmet bulutlarına,
Serinletir belki O Nebiyy-i Muhterem'i.**

وَالْأَلِ وَالصَّحْبِ ثُمَّ التَّابِعِينَ لَهُمْ
أَهْلُ التَّقَى وَ النَّقَى وَالْحِلْمِ وَ الْكَرَمِ

*Ve'l-âli ve's-sahbi sümme't-tâbiîne lehüm
Ehlü't-tükâ ve'n-nükâ ve'l-hilmi ve'l-keremi*

**Âlinin, ashâbının, tâbiînin üstüne,
Kandırır ehl-i tüka,⁸⁹ pâk ü hilm ü keremi.**

مَا رَنَّحْتَ عَذَابَاتِ الْبَّانِ رِيحُ صَبَا
وَاطْرَبَ الْعِيسَ حَادِي الْعِيسَ بِالنَّغَمِ

*Mâ rennehat azebâti'l-bâni rîhu sabâ
Ve atrabe'l-îse hâdi'l-îsi bi'n-neğami*

**Salladıkça dalların “Bân”ın⁹⁰ sabâ yelleri,
Kervanı kervancının coşturdukça neğami⁹¹.**

**1398 yılının Şevval ayının 19. günü,
İkmâl-i tercemeden ref' eyledim kalemi.**

*Yâ Rabbi kendine kul, Habîbine ümmet et!
Dünyâda hem ukbâda me'yûs etme mesrûr et!
Yâr et sevdiklerini, yerdir yerdiklerini,
Medh-i Rasûlün ile vîrânemiz ma'mûr et!*

İSTİMDÂD

*Şem'ine pervânedir bâ-y ü gedâ her gâh senin!
Emr u fermân sende şâhım el senin tuğrâ senin!
Muntazır teşrîfine her bir dil'i âgâh senin!
Emr u fermân sende şâhım el senin tuğrâ senin!*

*Dâim illellah'dürur îmânımız ezkârımız..
Arş-ı Rahman'dan gelüptür dem be dem efkârımız.
Hadden efzûn eşkimizdir her seherde kârımız.
Emr u fermân sende şâhım el senin tuğrâ senin!*

*Ravza-i Pâk-i Nebî'ye ilticâ ettim bu şeb.
Bâb-ı Sıddık'a sarıldım sıdk ile bir kez bu şeb.
Mâverâ-yı aşk'a düştüm zahm-i firkatten bu şeb.
Emr u fermân sende şâhım el senin tuğrâ senin!*

*Hazret-i Ka'b İbn-i Mâlik dâr-ı mihnet-bârına;
Hâlimi arza mecâl yok her iki Reftârına.
Bir beşâret yok mu Hak'tan bende-i nâçârına?
Emr u fermân sende şâhım el senin tuğrâ senin!*

*Yek nazar bestir Efendim rahm et Allah aşkına!
Dest-i red urma kerem kıl afv et Allah aşkına!
Zâr u giryânındır İlhan lutf et Allah aşkına!
Emr u fermân sende şâhım el senin tuğrâ senin!*

İlhan Armutçuoğlu

DİPNOTLAR

1. Ankara Vâlisi Âbidin Paşa, Terceme ve Şerh-i Kasîde-i Bürde. Mahmud Beğ Matbaası, 1307- İstanbul
2. Harpûdî, Şerhu Kasîdeti'l-bürde Asîdeti's-şehde, Dâru't-tibâati'l-Âmira, 1266.
3. Harpûdî, Şerhu Kasîdeti'l-Bürde Asîdeti's-şehde.
4. Ankara valisi Âbidin Paşa, Terceme ve Şerh-i Kasîde-i Bürde.
5. Harpûdî, Şerhu aksîdeti'-Bürde Asîdeti's-Şehde.
6. Harpûdî Şerhu Kasîdeti'-Bürde Asîdeti's-Şehde, Harpûdî'nin bazı nüshalarında (Asîdetü's-Şehde Fî Şerhi'l-Bürde) şeklinde isim alınmıştır.
7. Mecmuatü'l-Kübra el-Hâc Muharrem Efendi taş destgâhında tab' olunmuştur.
8. Harpûdî, Şerhu Kasîdeti'l-Bürde Asîdeti's-Şehde.

9. Şerhu'l-Bürde; Şerhu's-Şeyhi'l-İmâm-ı Hâlidî'l-Ezherî Alâ Metni'l-Bûsirîyye Fi Medhi Hayri'l-Berîyye; Muhammed Ali Hasen-İbrâhîmü'l-Vâilî; Mek-tebetü'l-Endülûs-Bağdâd; matbaatü'l-İrşad-Bağdâd 1966
10. Selem: Rasûl-i Ekrem -*sallallahu aleyhi ve sellem*- Efendimiz'in zaman zaman Medîne-i Münevvere'de ashâbı ile sohbet buyurdıkları ağaçlık bir mevkîin adı.
11. **İzam:** Medine-i Münevvere civârında bir dağ ismi. İzam'da şimşek çakmaya başlayınca Medîne-i Münevvere'ye yağmur yağarmış.
12. **Bân:** Latif bir ağaç ismi. İstiâre yolu ile sevgili kasedilir.
13. **Alem:** Yüksek dağ manasınadır. Burada Rasûl-i Ekrem -*sallallahu aleyhi ve sellem*- Efendimizin Hicret esnasında Sıddîk-i A'zam (r.a) ile gizlendikleri Sevr mağarası ve o yüksek dağ kasedilmiştir.
14. **Sekam:** Maraz, hastalık (aşk sebebi ile).
15. **Uzre:** Benî Uzre. Yemen'de yaşayan bir kabîledir. Bu kabîlenin bütün fertleri hem çok iffetli hem de kara sevdâlı imişler. Bu sebeple pek çoğu daha hayatlarının bahârında iken tutuldukları kara sevdâ yüzünden terk-i hayat edip şehîd-i aşk olarak selâmeti ölümde bulurlarmış.

16. **Pend:** Nasihat, öğüt.
17. **Kelim:** Kelimeler, sözler.
18. **Ucb:** Kişinin kendini beğenmesi, ma'nevi maraz.
19. **Sem:** Zehir.
20. **Nedem:** Nedâmetler, pişmanlıklar.
21. **Tühem:** Töhmetler, suçlamalar.
22. **Şekvâ etmek:** Şikâyet etmek.
23. **Kadem:** Ayak.
24. **Dem:** Vakıt, zaman.
25. **Himem:** Himmetler, gayretler.
26. **Adem:** Yokluk.
27. **Acem:** Arabdan gayrı bütün milletler. İranlılar manasında değil.
28. **Neam:** Evet.
29. **Bârân:** Rahmet, yağmur.
30. **Ger:** Eğër.
31. **Zulem:** Karanlıklar.
32. **Hüsn:** Güzellik.
33. **Deryâ-yı zât:** Bizzat deryâ.
34. **Himem:** Himmetler.

35. **Ümem:** Ümmetler.
36. **Dürdane:** İnci tanesi.
37. **Fem:** Ağız.
38. **Bûs etmek:** Öpmek.
39. **Ehl-i Fûrs:** İranlılar.
40. **Kisrâ:** İran meliklerinin târihteki ünvanı.
41. **Mecûsî:** Ateşe tapanlar.
42. **Put-gede:** Puthâne.
43. **Beşâret:** Müjde.
44. **Ebrehe:** Kabe'yi yıkmaya gelen meşhur Fil Ordusu'nun kumandanı.
45. **Yûnus:** Yûnus Peygamber.
46. **Zî-kerem:** Kerem sahibi, cömert.
47. **Şakk-ı Sadır:** Peygamber Efendimizin hayâtlarında iki defa olmak üzere; biri süt anneleri Halîmetü's-Sa'diyye nezdinde iken, diğeri Mi'râc-ı Şerîf'e çıkmadan önce Mekke-i Mûkerreme'de Cibrîl-i Emin tarafından Kalb-i Şerîfleri mübârek göğüslerinden çıkarılarak yarılmış, Zemzem ile yıkandıktan sonra yerine konulmuştur. Şakk-ı Kamer, Ay'ın ikiye bölünmesi mucizesidir. Rasûlullah'ın bir işâreti ile olmuştur.

48. **Gâr:** Mağara. Burada Sevr mağarası kasd edilmiştir.
49. **Saâdet-i Dareyn:** Dünya ve âhiret saâdeti.
50. **Kisbî:** Mektebe gitmek ve çalışmak sûretiyle elde edilen ilim.
51. **Cünûn:** Cinnet, delilik.
52. **Yem:** Deniz; Mevc-i yem: Deniz dalgası.
53. **Arim:** Sebe diyarında büyük selleriyle meşhur bir vâdî.
54. **Şölen ateşi:** Arapların âdeti cümlesinden olmak üzere, bir mahalde ziyâfet olduğunu ilân etmek ve misâfirleri davet etmek için yüksek tepelere gece yakılan ateş.
55. **Şiyem:** Huy, tabiat.
56. **Hâdis:** Sonradan var olma. **Kadîm:** Ezelî.
57. **Kavm-i Âd:** Hûd Peygamberin kavmi ki, isyanları sebebiyle helâk oldu.
58. **Kavm-i İrem:** İkinci Âd olarak anılır. Melikleri Şeddâd isminde bir münkirdir. Yemen tarafında Cennet'e nazîre olmak üzere bir şehir kurmuş, kurduğu şehirde iskâna muvaffak olamadan helâk olmuştur.
59. **Taht:** Alt.

60. **Fehim:** İdrâk, anlayış.
61. **Kabe Kavseyn:** Hz. Peygamberin Mirac'ta yükseldiği ve Sûre-i Necm'de bahsi geçen en yüce makam.
62. **Enbiyâ mevkibi:** Peygamberler topluluğu.
63. **Sâhib-alem:** Sancakdâr, bayrak tutan.
64. **Râz:** Sır.
65. **Rükn-i metîn:** Sağlam rükün, Şer'i şerîf.
66. **Ekreme'r-rusûl:** Peygamberlerin en mükerremi.
67. **Bî'set:** Peygamber olarak gönderiliş.
68. **Ma'reke:** Harb.
69. **Haram aylar:** İslâm'dan önce Arabların hasımlarını pusuya düşürseler bile vurmadıkları aylar ki, Zil-ka'de, Zi'l-hicce, Muharrem ve Receb'dir. Yirmibirinci Asır aydınlarının (!) kulakları çınlasın.
70. **Sıla-i Rahm:** Akraba ziyareti.
71. **Tâûn:** Vebâ hastalığı.
72. **Selem:** Gül cinsinden bir ağaç.
73. **Bûy:** Koku, râyiha.
74. **Nusrat:** Yardım.
75. **Mehâbet:** Saygı duyulan ve çekinilen heybet.

76. **Ümmî:** Allah tarafından ilim ve irfan verilen, bir hocada veya mektebte okumadan vehbî ilim verilmiş olan.
77. **Ğanem:** Koyun.
78. **Nedem:** Nedâmetler, pişmanlıklar.
79. **Selem:** Peşin para ile veresiye mal almak.
80. **Kadem:** Ayak.
81. **Halâs:** Kurtuluş.
82. **Züheyr:** Meşhur Arap şâirlerinden.
83. **Herem:** Arap kabîle reislerinden.
84. **Rihlet:** Göç, ölüm.
85. **Melce:** Sığınak.
86. **Müntakim:** İntikam alıcı, mücrime gadapla muâmele edici Allah Teâlâ.
87. **Kebâir:** Büyük günah; **Lemem:** Küçük günah, zelle.
88. **Münhezim:** Bozulmuş, bozguna uğramış.
89. **Ehl-i tûka:** Takvâ sahipleri, sâlih kişiler.
90. **Bân:** Latif bir ağaç ismi.
91. **Neğam:** Nağmeler, şarkı ve türküler.

